

Biblioteken

i Östergötland

nr **1** | 2010

Biblioteken som lärmiljöer • E-kampanjen

Innehåll nummer 1:2010

Östsam satsar en miljon på lärmiljöer på bibliotek 4

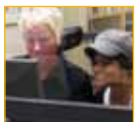
Informationssamhälle för alla? 6

På väg mot biblioteket mitt i byn 8

Söderköpings bibliotek invigde sin nya lärmiljö 9

Broar för lärande 10

Den nya folkbildningen 12

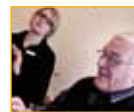
Lärmiljöer länet runt 14

Bibliotek + Studieförbund = Sant 18

Tryck mer på delaktighet 22

Sture köpte en dator – trots allt 23

Kerstin vill skriva till sitt barnbarn 24

Uppmärksammas e-kampanj i Östergötland 26

Kampanjen gjorde behoven synliga 30

”De tyckte jag var modig” 35

Surfa lugnt 38

Inspirerande föreläsning om röst och ljud 39

Ansvarig utgivare:
Kerstin Olsson, länsbibliotekarie
kerols@ostsam.se

Redaktör: Claes Lundkvist,
Lundkvist information
lundkvist.claes@telia.com

Layout: Okidoki Kommunikation
info@okidoki.se

Manusstopp för nr 2 av Biblioteken i Östergötland är den 18 april 2010.

Välkomna med artiklar från biblioteken i länet!

Skicka artiklar på högst 500 ord till ansvarig utgivare per e-post. Innehållet i varje artikel svarar insändaren själv för.

Omslagsbilder:

Foto framsida: Claes Lundkvist
Lisa Ekman och Sture Pettersson under en individuell internetguidning på Norrköpings Stadsbibliotek
Baksida: Claes Lundkvist
Norrköpings Stadsbibliotek

Bibliotekets roll i lokalsamhället

Kerstin Olsson, länsbibliotekarie

De svenska folkbiblioteken är ett starkt varumärke. De är viktiga arenor för upplevelser, berättelser, lärande och möten. De är garantier för att demokratin fungerar. Uppdragen är mångfacetterade och de fungerar på många plan – men det är inte alltid folkbiblioteken uppfattas som det stöd för samhällsutveckling som vi menar att de är. Globaliseringen, ny teknik, nya medier, den digitala klyftan och nya användarmönster ökar trycket på biblioteken samtidigt som många bibliotek drabbas av stora sparkrav. I tider med ekonomisk kris blir bibliotekets ”samhällsnytta” ännu större och det är viktigt att biblioteken får behålla sina resurser.

Det moderna biblioteket är någonting helt annat än ”barndomens bibliotek”. I ett samarbete mellan länsbibliotek och kommunbibliotek i Mellansverige undersöker vi hur det moderna biblioteket uppfattas i lokalsamhället. Framträder det moderna biblioteket med alla dess

möjligheter och resurser eller lever den gamla bilden kvar alltför starkt?

Nyttiga – hu(r) då(!)?

Man kan vrida och vända på bibliotekets roll på olika sätt, men dessa vaskades fram tillsammans med kloka och inspirerande kollegor: demokrati, läsning, integration, tillgänglighet, lärande, kommunikation och upplevelser.

Och här kommer ett axplock ur argumenten:

- Folkbiblioteken som kvalitetssäkrare av demokrati
Fri tillgång till all information säkrar demokrati
- Folkbiblioteken som stödprocess för läsning
*Folkbiblioteken erbjuder en stor bredd och ett stort djup
Informationen finns tillgänglig i nya medieformer
Folkbiblioteken förmedlar läsnyfikenhet*
- Folkbiblioteken som stödprocess för integration
Folkbiblioteken fungerar som porten till majoritetssamhället
- Folkbiblioteken som stödprocess för tillgänglighet
Rummet, medierna och informationen är tillgängliga för alla och i den medieform som passar varje individ bäst
- Folkbiblioteken som stödprocess för lärande
Folkbiblioteken erbjuder fri tillgång till kunskap och kompetens
- Folkbiblioteken som stödprocess för kommunikation
Folkbiblioteken är en mötesplats för idéer i alla former
- Folkbiblioteken som stödprocess för upplevelser
Folkbiblioteken stödjer berättelsernas betydelse för människornas liv

Att biblioteken spelar roll i Östergötland, det kan man läsa sig till i den här tidskriften!

Nu går det undan!

Sedan förra numret har beslut kommit om KB:s nya roll, en utredning om fjärrlån döper om fjärrlån till mediasamarbete enligt samma modell som Östergötland redan tillämpar, och utvärderingen av bibliotekslagen lär vara klar, men jag har inte lyckats få tag på den än. KB ska fram till den 16 april ha klar en handlingsplan för biblioteksområdet. Det blir dialogmöten ute i landet och närmast för oss blir i Stockholm den 4 mars och Jönköping den 15 mars. Ett par intressanta frågor som ska besvaras är vad det innebär att svara för nationell överblick, främja samverkan och driva på utvecklingen och hur samarbetet mellan KB och länsbiblioteken ska utformas. Vi deltar självklart i den diskussionen!

Östsam satsar en miljon på lärmiljöer på bibliotek

Biblioteken i Östergötland arbetar på bred front för att bidra till ett informationssamhälle för alla. Just nu pågår flera satsningar för att utveckla bibliotekens möjligheter att stödja östgötarnas livslånga lärande, integration och social och digital delaktighet. Regionförbundet Östsam har satsat en miljon kronor för att utveckla lärmiljöer på bibliotek.

Text: Kerstin Olsson, länsbibliotekarie Foto: Gen Larsson

Biblioteken i Östergötland spelar en viktig roll i samhällsutvecklingen. Biblioteken erbjuder fri tillgång till kunskap och kompetens. Det enorma informationsflödet och den snabba utvecklingen inom alla områden, inklusive ny teknik och nya medier ställer krav på biblioteken. Inte bara att hänga med i utvecklingen och erbjuda det nya, utan också att ha kompetens och avsätta resurser att handleda i användning av nya medier. Även om fler och fler använder Internet så är det fortfarande 1,7 miljoner svenskar som återfinns i "den digitala klyftan" enligt en färsk undersökning.

Länsbibliotek Östergötland har lagt ner mycket arbete på att informera beslutsfattare, både nationellt, regionalt och lokalt om det behov som finns på det här området och också visat på den roll det lokala biblioteket kan spela, tillsammans med andra inom t ex folkbildning. Många bäckar små gör en stor å, heter det. Många satsningar på olika plan syftar till ett informationssamhälle för alla i Östergötland.

Lärmiljöer på bibliotek

Östsam har satsat en miljon kronor på projektet "Lärmiljöer på bibliotek" för att biblioteken i Östergötland ska kunna fortsätta att utveckla sin viktiga roll när det gäller att stödja östgötarnas livslånga lärande, bidra till integration och social och digital delaktighet. En strategi i detta är att stödja bibliotekens möjligheter att utvecklas som fysiska lärmiljöer med utgångspunkt från lokala behov.

En annan strategi är att initiera nya former för samarbete mellan folkbiblioteken och studieförbund, föreningar, utbildningsaktörer och andra kommunala förvaltningar.

Det pågår tio delprojekt i nio av Östergötlands kommuner. Det görs mycket bra arbete på kommunbiblioteken som framgår av andra artiklar här i tidskriften.

Nytta & nöje

Med hjälp av projektmedel från Internetstiftelsen .SE har biblioteken fått extra möjlighet att ge grundläggande internetgenomgångar för nybörjare på nätet. Satsningen kallas "Nytta och nöje på nätet : Internetguidning på östgötabibliotek" och görs inom lärmiljöprojektet. Länsbiblioteket deltar också aktivt i den regionala satsningen e-Resan som ska bidra till att göra Östergötland till ett framgångsrikt e-län.

IKT-lyftet

På nationell nivå drivs de här frågorna inom projektet IKT-lyftet, som är en samverkan mellan flera länsbibliotek där Länsbibliotek Östergötland också deltar. Syftet är att utveckla samverkan, metoder och resurser mellan folkbibliotek och folkbildning för att minska de digitala klyftorna i samhället. Ett tydligare uppdrag på det här området nationellt skulle bidra till ett mera jämlikt samhälle.

E-kampanjen

I en undersökning häromåret, där 1300 östgötar intervjuades, visade det

sig att de som inte besöker biblioteken är mindre vana att använda Internet än biblioteksbesökarna. Och de som inte besökte biblioteket eller använde Internet visade sig vara överraskande många.

Biblioteken i Östergötland bestämde sig då, inspirerade efter ett studiebesök i Finland, att satsa på en e-kampanj som skulle pågå hela oktober månad 2009. Kampanjen fick två spår, grundläggande Internet och offentliga e-tjänster. Ett stort engagemang, ett lyckat resultat och stort genomslag i media kan man se av artiklarna i det här numret.

Östsam spelar roll

Regionförbundet Östsam har bidragit till utvecklingen av bibliotekens arbete för digital delaktighet både genom politiskt engagemang och resurser. Länsbiblioteket fick som sagt extra resurser under två år med uppdraget att stödja utvecklingen av lärmiljöer på bibliotek och samverka med folkbildningen. Biblioteken har fått del av medlen både till de fysiska miljöerna, till att utveckla metoder och till pedagogisk handledning.

Fyra politiker från Östsams ledning var med på studieresan till Finland, och inspirerade av Finlands goda arbete gav de länsbiblioteket uppdraget att ordna en hearing om den digitala klyftan. Hearingen besöktes av ett 60-tal intresserade ledande politiker och tjänstemän i länet och bidrog till ökad kunskap och medvetenhet om vikten att satsa på allas delaktighet i informationssamhället.

Boxholms bibliotek.

Hållbar strategi

Biblioteken i Östergötland har satsat mycket på att utveckla det moderna biblioteket, med gemensamma informationstjänster på nätet och ett "pedagogiskt" förhållningssätt. Satsningarna kring vuxnas lärande och utveckling av ett handledande arbetssätt i informationsarbetet började tidigt och fortsätter nu i

utveckling av fysiska lärmiljöer och individuell handledning i biblioteks- och internetresurser. Samhällsutvecklingen kommer säkerligen att fortsätta att accelerera och både samhället och biblioteken behöver en hållbar strategi för att det ska bli ett informationssamhälle för alla.

På hearingen om digitala klyftan deltog ett 60-tal politiker och tjänstemän från hela Östergötland.

Hearing om den digitala klyftan

Informationssamhälle för alla?

Text: Kerstin Olsson, länsbibliotekarie

Hur skapar vi ett informationssamhälle för alla? Det var temat för en hearing om den digitala klyftan som hölls i augusti 2009. Ett 60-tal deltagare från hela Östergötland: politiker och tjänstemän från bibliotek, utbildning, informationskontor, IT-avdelningar med mera.

Gunnar Hedberg, 67, har använt sig av Internet i tre års tid nu och har regelbunden mailkontakt med sina barnbarn i Luleå.

Uppdraget att ordna en hearing om den digitala klyftan kom från Regionförbundet Östsam och hearingen inleddes av Michael Cornell (c), som då var förste vice ordförande i Östsams styrelse. Mikael Andersson, konsult och rådgivare på Tretton 2 (tidigare utvecklingschef på CFL) var moderator.

Svenskarna och Internet

Först specifik kunskap om den digitala klyftan med stort siffermaterial av forskningsledare och professor Olle Findahl vid World Internet Institute (WII) som varje år undersöker svenskarnas internetvanor. Fler och fler använder förstås Internet. Men i 2008 års undersökning var det fortfarande över 2 miljoner som befann sig i det "digitala utanförskapet".

Nästan hälften av dem var under 65 år, drygt hälften var 65 år och äldre. I alla åldersspann var det fler kvinnor än män som inte använde Internet. I 2009 års undersökning hade siffran sjunkit till 1,7 miljoner. Fortfarande alldeles för många.

På frågan Känner du dig delaktigt i det nya informationssamhället svarade 60 % nej år 2000. År 2008 var det 39 % som fortfarande svarar nej på den frågan. Fortfarande alldeles för många.

Internet för alla

Michael Winberg, ansvarig för projektet "Internet för alla" på .SE

(Stiftelsen för Internetinfrastruktur) berättade om .SE som ansvarar för de svenska domänerna på Internet. Det registreras 600 nya domännamn varje dag i Sverige. Det går med vinst och det ska de inte, så överskottet går till internetutveckling. Man har bland annat tjänsten Bredbandskollen där man kollar hastigheten på sitt bredband och Wordpress, ett av de mest populära gratisverktygen för att göra egna hemsidor och bloggar. Gratis tycker vi på biblioteken är bra. De tillhandahåller enkla handledningar i hur man gör hemsidor och hur man skriver på nätet. "Internet för alla" har primärt äldre och invandrare som målgrupp. Länsbibliotek Östergötland fick 500 000 kronor till projektet Nytt & nöje på nätet, pengarna går vidare till internetguidningar på biblioteken i länet.

Christer Marking, konsult på .SE inom området "Internet för alla" berättade om några av projekten som stöds av .SE, bl a ett projekt som Stiftelsen Hotellhem i Stockholm har för hemlösa, som får en adress på Internet och kan ha kontakt med myndigheter, söka jobb, stå i bostadskö etc. Ett annat projekt är med en muslimsk folkhögskola i Kista.

Östergötland

Sedan får vi ett exempel på en nationell e-tjänst, *Mina vårdkontakter*, som håller på att införas i Östergötland.

Ulrika Johansson på Landstinget i Östergötland berättar om arbetet med att marknadsföra och informera om tjänsten. Adressen är www.minavardkontakter.se.

Därefter kommer de regionala satsningar som det här numret av Biblioteken i Östergötland handlar om, och som man kan läsa om på annan plats, nämligen samarbetet mellan bibliotek och folkbildning, e-kampanjen *Internet för alla – nytta och nöje i vardagen* och satsningen på e-Resan. Aktiva på scenen där är Anne Hederén, länsbiblioteket, Lars Samuelsson, Medborgarskolan, Birgitta Hellman Magnusson, länsbiblioteket, och Sören Thornell, Dataföreningen Östra. Dagen avslutades med en ovanligt bra paneldiskussion ledd av Mikael Andersson.

På väg mot biblioteket mitt i byn

Text: Anne Hederén, projektledare

Biblioteket mitt i byn – en naturlig mötesplats för alla i kommunen. En resurs för gammal som ung i det lokala samhället.

Det är en vision som delas av de flesta av oss som arbetar med folkbibliotek. Men hur ser det ut i verkligheten?

I ett försök att förverkliga visionen pågår i Östergötland sedan några år tillbaka ett utvecklingsprojekt som vi valt att kalla "Biblioteken som lärmiljöer".

Projektet pågår 2008-2010 och finansieras med pengar från Kulturrådet och Regionförbundet Östsam. Det handlar om att utveckla bibliotekens möjligheter att stödja östgötarnas livslånga lärande. Syftet är att utveckla bibliotekens roll i lokalsamhället och bildligt talat – riva en del av biblioteksväggarna. Det absolut viktigaste är att öka samarbetet med folkbildning, föreningsliv och andra kommunala aktörer.

Nio kommuner deltar och driver delprojekt som stöds med projektmedel: Boxholm, Finspång, Mjölby, Motala, Norrköping, Söderköping, Vadstena, Åtvidaberg och Ödeshög. Biblioteken har fått välja vilken eller vilka inriktningar man vill ha på sitt projekt. Samtliga projekt har inriktat sig på

Stadsbiblioteket i Norrköping. Foto: Claes Lundkvist

att minska den digitala klyftan. Andra områden som vi arbetar med är:

- Flexibelt lärande
- Integration och social delaktighet
- Vuxna med läs- och skrivsvårigheter

I projektet ingår att utrusta biblioteken med modern teknik som ska möjliggöra för enskilda och grupper t ex studiecirklar att boka datorer, arbetsplatser och lokaler för eget lärande. Biblioteken ser en mycket bred målgrupp för de aktiviteter som genomförs och för de lokala lärmiljöer som utformas. Utifrån ett brett folkbiblioteksperspektiv och utifrån lokalsamhällets behov vill de vända sig till individer i ett livslångt lärande. Släktforskaren, distansstudenten, studiecirkeldelta-

garen och pensionären som lär sig att surfa är alla lika viktiga. Genom dessa nya lärmiljöer ökar även bibliotekens möjligheter att genomföra undervisning för grupper, t ex genomgångar om användningen av Internet.

Se vidare bibliotekens beskrivningar av sina delprojekt.

Läs mer om projektet på vår webbplats: <http://www.lansbibliotekostergotland.se/> (välj Projekt/Lärmiljöer).

Glädje när Söderköpings bibliotek invigde sin nya lärmiljö

Text: Anne Hederén, projektledare

Fredagen den trettonde var ingen olycksdag i Söderköping, tvärtom fanns det några som jublade denna marsdag då den nya lärmiljön på biblioteket högtidligen invigdes. Det är det faktum att biblioteket är för populärt som skapat behovet, påpekade kommunfullmäktiges ordförande Inga-Lill Östlund, med glimten i ögat, i sitt invigningstal:

– Det är 10 år sedan vi invigde Stinsen och då hoppades vi på att Stinsen skulle bli Söderköpingsbornas andra vardagsrum. Det lyckades vi nästan för bra med, Stinsen är en i allra högsta grad levande miljö och ska så vara, men så tyst är det ju inte.

Efter en ombyggnad har man skapat en mer studievänlig miljö på övervåningen. En glasvägg skyddar nu det öppna rummet mot störande ljud från undervåningen och två avskilda studierum har skapats.

Målgrupp för lärmiljön är alla som har behov av att sitta i lugn och ro och studera, släktforska eller kanske bara surfa. I lokalen finns också bibliotekets lokalhistoriska samling. Det ena studierummet är utrustat med dator och scanner. I datorn finns internet, officepaketet, släktforskningsdatabaser, talsyntes och stavningsprogram. Det andra rummet är tänkt för den som kommer med egen dator eller lånar bärbar dator från biblioteket. Ett nytt trådlöst nät kommer att installeras i bibliotekslokalen inom kort. Utöver studierummen finns en öppen yta med bord, stolar och tre bokningsbara datorer.

Den öppna miljön är tänkt att kunna användas av t ex studiecirkel från studieförbunden.

Jättemysigt och praktiskt!

Två som jublade över den nya lärmiljön var Ewa Strömstedt och Therese Samuelsson. Båda bor i Söderköping och studerar på lärarprogrammet vid Campus Norrköping.

– Jättemysigt och praktiskt! Det här är

Studierum i Söderköpings bibliotek.
Foto: Monica Stangel Löfvall

en fantastisk möjlighet för oss som bor i Söderköping men studerar på annan ort. Hittills har jag varit tvungen att åka in till Campus i Norrköping även om jag inte har lektioner när jag vill ha lugn och ro för att sitta och plugga. Nu behöver man inte det längre! Att sitta hemma och studera har nämligen sina baksidor: Det finns ju dagar man känner sig mer distraherad än vanligt av disken, tvätten och barnen ...

I den tidigare studiemiljön upplevde de ljuden från resten av biblioteket alltför störande. Att studera i biblioteksmiljö har annars många fördelar:

Här kan man ju bara gå ner och använda en bok utan att behöva låna hem den. De har också väldigt bra utbud av pedagogisk litteratur på det här biblioteket. Jag hittar nästan alltid det jag behöver. Vi är säkert 8-9 stycken i varje årskull på lärarprogrammet som bor i Söderköping, vi måste väl tipsa de andra om det här också ...

Distanstudier

En offentlig lärmiljö på hemmaplan bäddar även för andra möjligheter – att ta steget från att läsa på campus till distansstudier. Både Ewa och Therese vill välja svenska som inriktning på lärarutbildningen. Den möjligheten erbjuds inte i Norrköping utan endast i Linköping, men det är inte något som lockar med tanke på de dåliga kommunikationerna:

Om jag vill ha svenska som inriktning läser jag hellre på distans än pendlar till Linköping som har schemalagd undervisning fem dagar i veckan. Det blir nog istället lärarprogrammet i Växjö som verkar duktiga på distansutbildning och har ett par fysiska träffar per år och resten på distans via webben. Då är det ju perfekt att sitta här i studierummen och jobba.

Bibliotekarie Marie Eriksson visade bibliotekets konferensrum som är möjligt att boka till grupparbeten och lovade att studierummen snart kommer att kompletteras med utrustning för att följa webbaserade distansstudier i form av webbkamera och headset. Ewa och Therese lämnade gärna tips på programvaror:

En programvara för att skapa pdf-filer vore jättebra om det fanns i datorerna. När man ska skicka in sina inlämningsuppgifter är det viktigt att ingenting har ändrats i dokumentet när det väl når läraren.

Broar för lärande

De digitala klyftorna ökar i Sverige. 1, 7 miljoner står utanför Internet. I Östergötland är klyftan ännu större. Det visar rapporten "Broar för lärande" som utgjorde grunden för projektet Biblioteken som lärmiljöer. I rapporten slås också fast – många vill lära sig mer och biblioteken har en viktig roll – gärna tillsammans med studieförbunden.

Text: Anne Hederén, projektledare Foto: Monica Stangel Löfsvall

Rapporten *Broar för lärande* bygger på intervjuer, studiebesök och omvärldsanalys. Biblioteken är fortfarande samhällets mest besökta kulturinstitution, men biblioteksbesöken minskar mer bland lågutbildade än bland högutbildade. Tidigare besökte två av tre lågutbildade bibliotek någon gång under ett år. Nu har det skett en dramatisk förändring. Mellan 2001 och 2007 har biblioteksbesöken bland lågutbildade minskat så att det nu endast är var tredje svensk med låg utbildning som är biblioteksbesökare.

Nyanlända får minst stöd

Biblioteken spelar en mycket stor roll – för både första och andra generationens invandrare. Jämfört med svenskar använder sig dessa grupper

både mer och oftare av bibliotek. Biblioteken är inte alltid anpassade för de olika behov som finns under olika delar av integrationsprocessen.

Det är gruppen nyanlända som vill använda biblioteket främst för nyttoändamål, som verkar få minst stöd. Litteratur man behöver för att etablera sig i landet saknas på biblioteken i önskvärd utsträckning och tillgången till språkkurser och annan litteratur som stöd för att lära sig svenska är ofta otillräcklig.

Talboksutlåningen når inte målgruppen

Vuxna personer med läs- och skrivsvårigheter är en grupp som biblioteken har svårt att nå ut till. Talboks- och punktskriftsbiblioteket har uppmärksammat hur detta av-

speglas i bibliotekens talboksutlåning. Sett utifrån förekomst av personer med olika funktionsnedsättningar består presumtiva målgruppen för talboksutlåningen till 78 procent av personer med läs- och skrivsvårigheter och 22 procent synskadade. Enligt en enkätundersökning är det faktiska förhållandet annorlunda. Majoriteten av talbokslåntagarna, 65 procent, är synskadade. Endast 20 procent av dem som lånar talböcker är, enligt enkätsvaren från biblioteken, personer med läs- och skrivsvårigheter.

Den digitala klyftan ökar

De som använder Internet ägnar allt mer tid åt det och gör fler saker för varje år. Samtidigt går spridningen till nya användare långsamt. Därför ökar klyftorna för varje år. Enligt undersök-

ningarna är det 1,7 miljoner människor i Sverige som står utanför Internet. De grupper som använder Internet minst är äldre, lågutbildade och kvinnor i landsbygd.

Stora klyftor i Östergötland

Telefonundersökningen i Östergötland 2007/2008 visade att av samtliga intervjuade är det 35 procent som inte använder Internet överhuvudtaget. Resultaten visar också att biblioteks- och bokbussbesökare är mer vana Internetanvändare än icke-besökare.

Bland dem som inte är biblioteksbesökare är det 45 procent som inte använder Internet. Motsvarande siffra för besökarna är 27 procent.

Många vill lära sig mer

En användarundersökning i Norrköping visar att biblioteket bör arbeta mer med att informera om och marknadsföra bibliotekets utbud och tjänster. En tredjedel av besökarna är positiva till att lära sig mer om datorer och Internet genom biblioteket. Övriga synpunkter som framkommer är bland annat att biblioteket bör satsa på datakurser för äldre, lära ut hur man sköter bankärenden via internet, ”prova-på-kurser/dagar” och e-tjänster.

SVårt att använda Internet

Många med funktionsnedsättning skulle använda Internet mer om det var möjligt. De funktionsnedsättningar som försvårar användningen av Internet är framförallt synproblem (39 procent), motoriska problem (30 procent) och andra former av kroppsliga problem (18 procent). 10 procent har uppgivit dyslexi som skäl för att inte kunna använda Internet i den utsträckning man skulle vilja.

Samordna bibliotek och folkbildning

Det finns en mycket stor vilja från bibliotekens sida att närma sig studieförbunden ytterligare. Biblioteket som är samhällets mest besökta kulturinstitution, i mindre kommuner den enda offentliga lokalen med generösa öppettider, bör vara en utmärkt aktör

för att komplettera studieförbundens verksamhet.

För att åstadkomma ett verkligt mervärde borde bibliotekens och folkbildningens insatser samordnas i större utsträckning. För att åstadkomma det krävs ett gemensamt forum där representanter för bibliotek och studieförbund möts regelbundet.

Ett förslag är att de lokala folkbildningsområdena breddas till att omfatta samtliga bibliotek.

Stort behov av grundläggande internetguidning

Pilotprojektet med kostnadsfria studiecirkel i bibliotekens lokaler visar att det finns ett mycket stort behov av grundläggande data- och internetutbildning/handledning i många av kommunerna.

Det finns dock frågor som måste lösas för att konceptet ska kunna fungera i ett längre perspektiv. För att ännu mer verkningsfullt nå ut till de grupper i samhället som av ekonomiska, geografiska och kunskapsmässiga skäl riskerar ställas utanför olika samhällsfunktioner krävs ett gemensamt uppdrag kring breddad digital delaktighet till bibliotek och folkbildning.

Vad behövs i en lärmiljö?

Förstudien innehåller rekommendationer och förslag på programvaror och kringutrustning

för att utrusta lärmiljöerna. För att det ska vara möjligt att följa distansstudier behövs till exempel webbkamera och headset. Skanner och OCR-läsare/skanningsprogram, cd-brännare och usb-uttag tillhör även det grundutrustningen som måste finnas på alla bibliotek. Till detta kommer vikten av överenskommelser med IT-avdelningarna om att tjänster av det här slaget är nödvändiga för bibliotekens serviceutbud.

Datorerna behöver anpassas så att personer med läs- och skrivhinder kan läsa katalog, databaser och internet-sidor och skriva egen text. Alla bibliotek rekommenderas därför att skaffa talsyntes och rättstavningsprogram om detta ännu inte finns. Programvaror av det slaget kan även vara användbara för fler än dem som har uttalade läs- och skrivhinder. Ergonomisk mus och höj- och sänkbara bord är annan utrustning som kan vara viktig för funktionsnedsatta. En annan viktig sak är tangentbordsstöd för personer som behöver skriva på språk som inte bygger på det latinska alfabetet.

Förstudien innehåller även tips på programvaror och webbaserade tjänster som ordböcker och läromedel som är fritt tillgängliga via Internet. (Denna typ av resurser samlar vi i vår länksamling för studerande, ”Surfa på ämne”, som finns tillgänglig på östgotabibliotekens portal: www.ostgotabibliotek.se.)

Rapporten Broar för lärande av Anne Hederén & Sofia Larsson, kan laddas ner från vår webbplats: <http://www.lansbibliotekostergotland.se/> (välj Projekt/Lärmiljöer/Förstudie)

Den nya folkbildningen

*Text: Håkan Blomqvist och Tommy Jansson,
bibliotekarier Norrköpings stadsbibliotek*

Foto: Claes Lundkvist

Norrköping är av tradition en arbetarstad med låg utbildningsnivå. Även om den sociala strukturen förändrats de senaste decennierna så är andelen lågutbildade ändå relativt hög. Till det kommer en tämligen hög arbetslöshet och en stor andel nya svenskar. Det innebär att stora grupper Norrköpingsbor hamnar i ett både utbildningsmässigt och kulturellt utanförskap. Idag kan man också tala om ett digitalt utanförskap, där förmågan att ta till sig den nya informationstekniken är dålig hos stora grupper.

Det nya informationssamhället ställer stora krav på medborgarna vad gäller grundläggande datorkunskap och förmåga att hantera informationsteknik bland annat i form av Internet, databaser och e-post.

På Norrköpings stadsbibliotek märkte vi ofta att låntagare påpekade att de inte kunde hantera datorer eller söka information själva.

I linje med den gamla folkbildningsambitionen startade vi därför hösten 2007 Projekt E-kompetens med det övergripande syftet att utbilda så många Norrköpingsbor som möjligt i att hantera IT-verktyg och grundläggande informationssökning.

Vi ville därmed bidra till att höja utbildningsnivån för Norrköpings medborgare, ge ökade möjligheter att ta del av kulturutbud och samhällsdebatt samt visa vilken praktisk nytta man har av datorer i vardagslivet.

Olika svårighetsgrad

Hösten 2007 började vi med en serie korta IT-kurser i olika svårighetsgrad. De blev omedelbart mycket populära och har blivit en del av stadsbibliotekets fasta utbud av kurser.

De kallas nu onsdagskurserna och omfattar cirka 1,5 timme per tillfälle. Kurserna, som är gratis, ges varje onsdag 18.00-19.30. Antalet platser är

begränsat till tio deltagare eftersom det är viktigt att var och en får arbeta vid en egen dator.

Vid de grundläggande kurserna har det visat sig bra att vara två kursledare eftersom frågorna blir många och det behövs individuell hjälp. Följande kurser erbjuds varje höst och vår:

- Internet grund, för den som inte har datorvana
- Internet fortsättning, praktiska och användbara tjänster
- E-post, att lägga upp ett g-mailkonto
- Sociala nätverk, blogg, MySpace, Facebook m m
- Släktforskning för nybörjare

Individuell handledning

Många har efter kurserna kommit med frågor och behövt vidare handledning. Från och med 2009 har Norrköpings stadsbibliotek därför också börjat med möjligheten att boka individuell handledning.

Låntagaren fyller i en blankett med önskemål och blanketterna fördelas mellan bibliotekarierna, som bokar en tid om max en timme där låntagaren bland annat kan välja handledning inom följande områden:

- Nybörjare vid datorn
- Internet
- Ordbehandling (Word)
- E-post
- Litteratursökning
- E-medier (böcker, musik, nedladdning)
- Tidningar och tidskrifter på nätet
- Scanning
- Släktforskning
- Stipendiesökning
- Övrigt

Lärniljöer länet runt

Boxholm

Text: Lena Johansson

Samarbetet med Medborgarskolan har fungerat mycket bra

Boxholms bibliotek
Foto: Gen Larsson

Vår inriktning är den digitala klyftan och samarbete med studieförbund. I samarbete med Medborgarskolan har vi haft tre parallella gratis studiecirklar datagrund/Internet för nybörjare i gång hela 2009. Vi har utbildat 72 personer i dessa studiecirklar, varav hälften under hösten.

Vårt studierum (Atterbomrummet) har tre stationära datorer och har nu utrustats med tre bärbara datorer för att vi ska kunna ha studiecirklar datagrund/Internet med sex deltagare i varje. Från början lånade vi datorer från Medborgarskolan. Sex handledare har vi rekryterat från pensionsorganisationer och två är bibliotekspersonal. Samtliga handledare utom två har gått en handledarutbildning i Medborgarskolans regi.

Förutom själva studiecirkeltiden lägger vi ner mycket tid på kringstöd. Studierummet används till många andra ändamål och datorerna måste plockas fram och kopplas ihop med datorprojektor, kopplas ifrån och plockas undan. Samtliga deltagare ska kallas och delas in i olika nivåer efter förkunskaper. Handledarna ska hållas på gott humör och servas med kaffe och vi måste ha gemensamma planeringsträffar för att stämma av hur det går i de olika cirkelarna. Samarbetet med Medborgarskolan har fungerat mycket bra. En studiecirkel i data fortsättning där deltagarna får betala cirkelavgift har hållits här på biblioteket.

Studieförbundet Sensus lånar våra lokaler och har en egen handledare. Tre av deltagarna kommer från tidigare gratis datagrundcirkel och två deltagare har anmält sig utan att ha gått hos oss tidigare. Vi räknar med att fortsätta med dessa studiecirkel även under 2010. En separat studieplats ska utrustas ute i biblioteket, eftersom vårt studierum är så uppbokat.

Finspång

Text: Nina Wester

Vi känner att det är av stor betydelse att delta i projektet för att minska den digitala klyftan

Finspångs bibliotek ligger nu i planeringsstadiet för att starta upp lärniljöprojektet i både i tätorten och på filialen i Rejmyre. Vi tänker erbjuda kurser i grunderna för Internet och även enskild handledning. Kurserna kommer att vara uppdelade på fyra gånger och vi kommer även att hålla kurser i Rejmyre.

En fördel med att vi har kommit igång lite senare med projektet är att vi istället kan dra nytta av andra biblioteks erfarenheter. Grupprummet som vi kommer att använda står klart och inköp av datorer är på gång. Det är vår förhoppning att så många som möjligt, som har behov av det, ska gå en kurs eftersom användning av Internet är något som ökar och kommer att fortsätta att göra det. Vi känner att det är av stor betydelse att delta i projektet för att minska den digitala klyftan. Vi har även börjat diskutera utökat samarbete med kommunens flyktingmottagning.

Finspångs bibliotek

*Individuell handledning på Motala bibliotek.
Anne-Lie Guldstrand handleder Yvonne Hedström.*

Motala

Text och foto: Inger Hollström Flis

... hela tiden dyker det upp några nya som uppmärksammat den här servicen på biblioteket

Vår inriktning på projektet är framför allt flexibelt lärande och digital delaktighet. Under hösten har vi mest fokuserat på digital delaktighet. Det har fallit sig naturligt eftersom vi jobbat mycket med e-kampanjen som också fokuserat på detta. Vi har en lärmiljö med fyra stationära datorer. Vi har också två bärbara datorer som vi så småningom ska börja låna ut till låntagare. De kan kopplas in i ett utrymme precis i anslutning till lärmiljörummet.

Under e-kampanjen hade vi drop-in för dem som ville komma och veta mer om Internet och e-post. Vi har sedan under hösten fortsatt med liknande drop-in-tillfällen. Det kommer stadigt fem-sex personer och hela tiden dyker det upp några nya som uppmärksammat den här servicen på biblioteket. Eftersom vi försöker vara minst tre personal

med vid dessa tillfällen så kan vi i princip ge dem som kommer enskild handledning i vad de själva efterfrågar.

Vi har under hösten haft fem studiecirkel med ca fyra deltagare i varje i samarbete med Medborgarskolan. Vi har flera personer som står i kö till studiecirkel under våren. Vi hoppas att vi kan hitta fler cirkelledare så att vi kan genomföra kurser för dem som anmält intresse.

Tanken är att lärmiljön också ska användas av studerande för informationssökning och övrigt arbete med studierna. Under våren ska vi arbeta mer med att utrusta datorerna med fler användbara program för studerande och så ska vi jobba med marknadsföringen av rummet.

Söderköping

Text: Marie Eriksson

Lärmiljön ska också vara en av platserna dit Söderköpingsbor i forskningsringen ska lockas att forska om sina rötter ...

Vi invigde i mars 2009 vår lärmiljö med två nybyggda studierum, vilka sedan dess använts flitigt. Ett av studierummen har utrustats med talsyntesprogrammet ViTal, scanner, webbkamera och headset. Vi har informerat studieförbund, föreningar och studerande om möjligheterna att använda biblioteket som studiemiljö. Våra datorer med släktforskningsprogram har använts av studiecirkel och enskilda forskare, den lokala släktforskningsföreningen

har anordnat öppet hus med stöd för den som behöver hjälp med sin forskning.

I slutet av året startade vi Internet för nybörjare, totalt elva tillfällen med olika svårighetsnivåer, från mustring till att skaffa e-postadress. Internetkurserna fortsätter i vår, dessutom planerar vi två studiecirkel i samarbete med ABF. Dessa cirkel hålls i den lilla Mogatafilialen med filialföreståndaren som cirkelledare. Lärmiljön ska också vara en av platserna dit Söderköpingsbor i forskningsringen ska lockas att forska om sina rötter vid Söderköpings hemvändardagar i augusti.

Mjölby

Text: Helena Bengtsson

Handledartillfällena utvecklades till en slags temaföreläsningar kallade Nyfiken på nätet ...

På Mjölby bibliotek valde vi digitala klyftan som inriktning på vårt delprojekt inom Biblioteken som lärmiljöer. Vi ville förbättra våra möjligheter att möta behovet av datorhandledning som vi möter i stort sett dagligen på biblioteket. Projektpengarna har använts för att testa olika former av datorhandledning och undervisning och komplettera teknisk utrustning och programvaror.

Tio handledartillfällen planerades och genomfördes under våren och hösten 2009. Handledartillfällena utvecklades till en slags temaföreläsningar kallade Nyfiken på nätet där deltagarna också hade möjlighet att stanna kvar efteråt för att få handledning vid datorn. Mellan 9 och 24 personer deltog vid de olika tillfällena. Deltagarna erbjöds också individuell handledning. Vi använder oss nu av de erfarenheter vi fått för att arbeta fram en plan för vad vi långsiktigt ska erbjuda för olika typer av datorundervisningen.

Åtvidaberg

Text: Anja Leiding

Biblioteket har blivit en mer attraktiv och synligare mötesplats i kommunen

Åtvidabergs projekt är inriktat på digital delaktighet och samarbete med folkbildningen. Redan hösten 2008 startade de första studiecirkelarna i grundläggande internetanvändning i samarbete med Medborgarskolan. Hittills har vi i princip ordnat studiecirkel i grundläggande data varje vardag under terminerna. Cirka 220 personer har deltagit i dessa cirkel. En annan kurs har varit släktforskning där har biblioteket stått för lokal och utrustning och Vuxenskolan med ledare och material. Därutöver har vi erbjudit individuella handledningar.

Det har också varit föreläsningar och seminarier om bland annat hållbar utveckling, sambolagen med testamente och om mögel i hus. Vi kommer fortsätta att samarbeta med olika studieförbund, helst ALLA. Just nu planerar vi in en föreläsningsdag/kväll per månad. Vi kommer att erbjuda studieförbund och andra föreningar att använda våra lokaler till möten och kurser. Biblioteket har blivit en mer attraktiv och synligare mötesplats i kommunen.

Ödeshög

Text: Karin Hermansson

... intresset för hembygdsboken har ökat och vårt samarbete med studieförbunden fungerar mycket bra

Vårt lärmiljöprojekt har inriktning digital delaktighet och att öka vårt samarbete med folkbildningen. Vi vill använda intresset som finns i bygden för Ödeshögs kulturarv och den digitala hembygdsbok vi har som en inspirationskälla för att öka intresset för digital teknik och medier.

I samarbete med studieförbunden i kommunen har vi försökt att starta upp studiecirkel kring hembygden. Än så länge har vi inte fått igång några sådana, men väl en grundkurs i data med Sensus och en släktforskarkurs med Studieförbundet Vuxenskolan. Båda kurserna har hållits i vårt hembygdsrum/lärmiljörum. Detta rum har vi rustat upp under året med nya möbler, nya stationära datorer samt några bärbara datorer. Även om vi inte fått igång några studiecirkel kring hembygden och digitala hembygdsboken så har intresset för hembygdsboken ökat och vårt samarbete med studieförbunden fungerar mycket bra.

Åtvidabergs bibliotek.

Bibliotek+Studieförbundet = Sant

Text: Anne Hederén

I lärmiljöprojektet utvecklar vi samarbetet mellan biblioteken och studieförbunden. Studieförbunden erbjuds till exempel att använda bibliotekens lokaler i större utsträckning. Vi prövar även att genomföra studiecirklar i gemensam regi.

Sedan hösten 2008 pågår ett samarbete med Medborgarskolan där gratis studiecirklar i grundläggande internet-användning erbjuds i bibliotekens lokaler. Studiecirklarna är en stor succé

och 360 personer har hittills deltagit. Nu breddas konceptet för att nå längre ut i bygderna. ABF erbjuder filialbiblioteken att låna portabla "datastudios" dvs. bärbara datorer, trådlöst router och mobilt bredband/3G.

På så vis kan vi genomföra gratis datacirklar även på de små filialerna som annars inte har tillräckligt med datorer. Först ut är Söderköpings kommun med den lilla filialen i Mogata, en liten ort ute på Vikbolandet med 312 innevånare.

Filialföreståndaren Susanna Ekman kommer att hålla två grundläggande datacirklar per vecka med fem deltagare i varje med start i början av februari.

Dessa cirklar genomförs i ABF:s regi. (Läs mer om studiecirklar i samarbete med Medborgarskolan i artiklarna *Framgångsrikt projekt - Kö till gratiscirklar om Internet och Nybörjare i cybervärlden* i tidskriften Biblioteken i Östergötland 2009:2. Tidskriften kan laddas ner från vår webbplats: www.lansbibliotekostergotland.se Välj: Ladda ner material/Tidskriften)

Läs mer om samarbetet med studieförbunden i intervjuerna med Karin Hermansson, Ödeshögs bibliotek och Sten Mattsson, Vadstena bibliotek

Intervju med Karin Hermansson, Ödeshögs bibliotek

"Biblioteken har blivit lite större ... mer än böcker"

Text: Anne Hederén

– Vår projektidé var att gå ut till hembygdsföreningar och byalag och inbjuda dem till att medverka i den digitala hembygdsboken och på så vis stimulera intresset för användning av Internet och datorer. Tanken var att de skulle starta studiecirklar om hembygdsforskning med hjälp av studieförbunden. Än så länge har vi inte fått igång några sådana cirklar, men väl en grundkurs i data med Sensus och en släktforskarkurs med SV. Cirklarna har hållits i biblioteket nya hembygds- och lärmiljörum.

Däremot har vi haft visningar i hembygdsboken, det finns ett intresse. Även om vi inte fått igång några studiecirklar kring hembygden och digitala hembygdsboken så har intresset för hembygdsboken ökat och vårt samarbete med studieförbunden fungerar mycket bra.

De har varit väldigt positiva och intresserade. Under våren ska vi ha en

seminarietid om hembygdsboken. Då hoppas vi få tag i fler intresserade.

Varför är det viktigt att utveckla samarbetet med studieförbunden?

– Just på en sådan här liten ort känns det som att vi kan dra mycket nytta av varandra. De får tillgång till lokal. Biblioteket är en så central punkt i samhället, en bra samarbetspartner och ett bra varumärke.

Det har väl en del med folkbildning att göra också, att båda parter arbetar för att alla ska få tillgång till t ex Internet. Biblioteket och studieförbunden ägnar sig åt liknande former av lärande.

Det är ingen kurs som man går i skolan, man får inga betyg. Det tror jag är viktigt för många.

Vilken funktion får den fysiska lärmiljön för samarbetet?

– Det blir lättare när man har en plats,

ett rum där man kan vara. De som deltar i aktiviteterna känner också igen sig i miljön och på datorerna och kan komma tillbaka enskilt.

Behövs ett projekt för att samarbetet ska utvecklas?

– Ja, jag tror att det behövs för att få igång ett så tätt samarbete som vi har fått nu. Vi har träffats så pass ofta och fått inblick i varandras verksamheter, det är viktigt. Det tar väl tid innan man har etablerat något. Att vi fick igång en studiecirkel i släktforskning känns väldigt bra. Nu handlar det om att hänga i.

Biblioteket har blivit lite större på något sätt. Mer än böcker. Jag tror att folk nu ser oss som en del av e-eran, att man kan komma hit och få hjälp att bli en del av den.

Intervju med Sten Mattsson, Vadstena bibliotek

”Vi har samma mål som studieförbunden”

Text: Anne Hederén

– Vårt lärmiljöprojekt handlar om att öppna möjligheter för grupper från både studieförbund och föreningar och enskilda att använda biblioteksresurser och göra fler delaktiga i den digitala utvecklingen. Vi har ett rum som tidigare rymde dataservern, som vi nu utrustat till ett lärmiljörum med sex datorarbetsplatser, datorkanon och filmduk. I rummet kan man ha undervisning, studiecirklar, sitta och studera (eller surfa) som enskild eller ha ett möte i grupp. Det går att arrangera föreläsningar för upp till 15 personer. Än så länge har vi börjat knyta kontakter med några av studieförbunden. Två studiecirklar ska börja i februari: Senioruniversitetet ska ha en datacirkel och det blir en släktforskningscirkel i ABF:s regi.

Varför är det viktigt att utveckla samarbetet med studieförbunden?

– Jag har en personlig drivkraft ... Under bibliotekarieutbildningen läste vi en bok om folkbildningen och jag fick intrycket av det att det är nära mellan bibliotek och både studieförbund och folkhögskolor. Sedan var det ju inte riktigt så, visade det sig när man kom ut i verkligheten, vilket är märkligt. Vi har till stora delar samma mål – att ge människor möjligheter att utveckla sig. Rent praktiskt har vi resurser på biblioteken som studieförbunden inte har.

– Idealet är ju om vi kan samordna våra resurser i högre utsträckning och biblioteket kan vara med och stötta t ex i en studiecirkel. Vi på biblioteket har ju sämre möjligheter att arbeta mot enskilda, det underlättar om det kommer en grupp. Studieförbundens resurser har ju minskat, biblioteket

har lokaler och datorer plus allt annat biblioteksutbud som blir ett mervärde. Som gammal föreningsaktiv ser jag ju även möjligheten för föreningar. Många av dessa har ju inte lokaler utan man träffas hemma hos varandra. Vi har här även den sociala delen. Det skulle kunna vara möjligt för föreningar att boka in sig i lokalerna, få handledning och lära sig samma sak, ha sina möten osv. Det kan bli en möjlighet att utveckla föreningens verksamhet.

Vilken funktion får den fysiska lärmiljön för samarbetet?

– Lokalen ska erbjudas till både föreningar och studieförbund, även utanför öppettid. Vår ambition är ganska hög, tanken är att minst 50 % av de aktiva föreningarna och studieförbundens studiecirklar ska

det här projektet har vi hittat fram till en ny kontaktyta. Samarbetet mellan studieförbunden och biblioteket har inte varit så utvecklat. Min bild är att det varit mest bidragskontakter

tidigare. Vissa har naturligtvis använt sig av våra tjänster, men det har varit sporadiskt. Nu i och med att vi kommer närmare varandra börjar det hända mer. Vi har genom projektet blivit mer aktiva i det lokala folkbildningsrådet.

En direkt följd av det är t ex att ABF:s studiecirkel i släktforskning leds av en person som också är anställd på biblioteket. Ur Vadstenas perspektiv hade vi själva inte kunnat utveckla det här utan draghjälp från projektet. Att tvingas formulera vad vi vill i ett projekt är också utvecklande och värdefullt för verksamheten. Det är så lätt att det dagliga arbetet tar överhanden.

använda rummet minst en gång under projektetiden. Förhoppningen är ju att det sedan ska fortsätta och integreras i den ordinarie verksamheten. Även många enskilda kommer att ha nytta av lokalen. Alla människor tillhör ju inte en organisation. Vi har distansstuderanden som redan boka in sig och vi ser att våra nykomna flyktingar kommer att ha behov av den.

Behövs ett projekt för att samarbetet ska utvecklas?

– Vi har fått stöd och hjälp att genomföra det vi vill göra. Vi vill knyta an till studieförbunden igen, tack vare

Kerstin vill skriva till sitt barnbarn

Text och foto: Claes Lundkvist

Sjuttiofyråriga Kerstin Hedberg är en av de som deltagit i internetkurserna för nybörjare på Söderköpings bibliotek. Hon har haft dator några år, men har inte använt den så mycket. Nu vill hon kunna skicka e-post till sitt barnbarn i Lund.

– Han har frågat så många gånger om jag inte kan skicka e-post, för det blir inte av att han skriver vanliga brev, säger Kerstin Hedberg.

Det är en gråkulen decemberdag då fyra kvinnliga pensionärer samlas i ett av grupprummen på Stinsen, där biblioteket och informationskontoret huserar i fräscha lokaler. Marie Eriksson och Carina Cicek inleder med en genomgång om vad ett e-postkonto är. Det är fjärde och sista träffen på internetkursen.

Projektorn visar startsidan för Gmail, där man fyller i en så kallad kontoansökan. Marie Eriksson förklarar att det inte har med något bankkonto att göra. Därefter börjar proceduren med att fylla i alla fält och redan vid val av användarnamn blir det lite strul, eftersom "Marie Eriksson" redan finns flera av, så Gmail föreslår namnet med en sifferkombination. Också detta kräver en förklaring, liksom skillnaden mellan användarnamn och lösenord.

Skicka och svara olika saker

När sedan Marie provar att skicka mejl mellan två konton, blir det lite förvirring mellan skillnaden att skicka och att svara. Ett annat bekymmer är all överflöd

information i sammanhanget. I marginalen på sidan erbjuds olika tjänster med svarsalternativ, som drar till sig uppmärksamhet.

Genomgången avbryts av en kort diskussion om värdet med vanliga pappersbrev, kontra mejl. Kursdeltagaren Siv Anfinset tycker att det är synd att inget blir kvar åt eftervärlden att hålla i och läsa. Marie Eriksson invänder att visst kan man skriva ut mejlen om man vill och så konstaterar hon krasst att många inte alls kommer att kunna läsa skrivstil i framtiden.

– Och vem vet, dina barnbarn kanske sparar dina mejl på något sätt i alla fall!

Väl ute den lilla datasalen visar det sig att kontoansökan är en hög tröskel för deltagarna att komma över. Att fylla i den är troligen svårare för många än själva mejlandet.

Obama duger inte

Siv Anfinset får göra om sin ansökan flera gånger. Bland annat kör hon fast på användarnamnet. Gmail

accepterar inte "Barack Obama" som lösenord.

– Varför då!? utbrister Siv. Jag får väl välja vad jag vill!

Marie förklarar att vissa saker bara är på ett visst sätt och att man inte kan ändra på det. Man kan ana en frustration hos såväl Siv, som Marie.

I all tysthet har Kerstin Hedberg avancerat till slutet av sin kontoansökan. Lite problem har hon haft i menyerna med "rullgardin" där markören lätt hamnar fel. Hon får gång på gång upp frågan "Vilket nummer har ditt primära bonuskort på flyget?", istället för den om hennes första telefonnummer.

Vill kunna umgås på nätet

Kerstin är blind på ena ögat och har mycket svag syn på det andra. Ändå kämpar hon för att lära sig mejla.

*Kerstin Hedberg, Marie Eriksson
och Siv Anfinset*

– Jag köpte en dator för några år sedan, men jag lyckades inte skicka e-post. Men idag har jag lärt mig mycket. Det ska nog gå bra när jag kommer hem. Olika saker har fått henne att vilja kunna mejla:

– Jag är med i en pensionärsförening och man måste nästan kunna skicka e-post för att få information och kunna umgås. Det är så ofta de säger att det ska skickas med e-post och frågar efter min adress. Och så var det barnbarnet i Lund. Det märks att Kerstin är angelägen om att kunna hålla kontakten med honom, även om det kräver en del av henne.

Konkreta frågor

Söderköpings internetkurser bygger på den kurs om fyra träffar Alingsås bibliotek utvecklat och som fler tagit efter. Den tar i tur och ordning upp

Datorn från grunden, Att skriva på datorn, Internet och E-post. Det har slagit väl ut. Söderköping har gett två kurser med fem deltagare.

– Deltagarna uppskattar att det är en liten grupp och så fördjupar vi oss inte i saker som filhantering och dylikt, utan går ganska rakt på det de flesta vill kunna använda; Internet och e-post.

– Många besökare hos oss har väldigt konkreta frågor: Hur köper man biljetter? Hur köper man resor? De vet inte att man går via olika sajter på nätet, utan tror att man gör det direkt datorn.

Släpp musen!

Marie Eriksson är fascinerad av att så många har en stark vilja att lära sig, trots att det ofta är krångligt i början. Både handlaget med musen och logiken på hemsidor är svårt att hantera.

– Det är ofta svårt att förklara varför

säkerhetskraven finns med olika inloggningsningar och så. Alla rutor att klicka på skapar stress. Precis som många barn och ungdomar klickar äldre nybörjare hela tiden på allt möjligt. Man måste be dem släppa musen emellanåt. Hur fortsättningen ser ut i Söderköping vet inte Marie Eriksson.

– Vi hjälper enskilda i mån av tid. Kanske ska vi prioritera dem som har gått kurserna, så att några kan det bra och kan hjälpa andra.

– Studieförbunden behöver ta vid. Vi har nu bestämt att det blir fler kurser till våren, på samma sätt som tidigare i Stinsen och i samarbete med ABF med deras mobila bredbandsuppkoppling i Mogata och i Östra Ryd. Dessutom söker vi frivilliga handledare till kurser i Medborgarskolans regi.

Sture köpte en dator – trots allt

Text och foto: Claes Lundkvist

Sture Pettersson har köpt en dator. Det hade han aldrig tänkt göra. Ändå gjorde han det.

Aldrig att jag tar i en sån där, tänkte den pensionerade lantbrukaren. Vad har jag för nytta av en sån? Det funkar bra som det är. Men så hände något strax för jul.

Sture Pettersson och Lisa Ekman på Norrköpings stadsbibliotek.

– De sålde en dator billigt, så jag fick för mig att köpa en i alla fall. Man kan ju se om det är något att ha och funkar det inte spelar det inte så stor roll, då kan något barnbarn få den, säger Sture Pettersson.

Han hade tidigare en gård utanför Kimstad, men bor nu i villa i Norsholm. Han är 72 år. Nu sitter han med Lisa Ekman på Norrköpings stadsbibliotek, som hjälper honom med en internetguidning under ungefär en timma. De sitter vid Stures egen dator, eftersom det är den han känner sig van vid.

Många söksvar

Tillsammans söker de på prov på ”Danmark”. En mängd svar kommer naturligtvis upp. Lisa förklarar att de översta svaren i listan ofta är sponsrade. Vill man veta mer om resor till Danmark kan de skriva ”Danmark resor”.

Sture vill gärna få reda på webbadresser till olika tidningar och andra medier.

– Ibland går man förbi en löpsedel, där det står något. Då har jag tänkt att

det kan man ju läsa på nätet kanske, så behöver jag inte köpa tidningen bara för det.

Eftersom Sture inte vet webbadressen till Sveriges Television, söker de på just det och får upp www.svt.se. Lisa visar hur man kan klicka på favoriter i verktygsfältet och lägga till adressen där, så att den finns kvar. Annars visas den troligen som förslag i sökfältet nästa gång.

Hålla på för jämnan

Sture börjar tycka att datorn är användbar och inte bara något att leka med.

– Man måste ju hålla på med den lite för jämnan, annars förblir man ju nybörjare.

Lite hjälp har han fått av sina döttrar, men deras förklaringar har ofta gått för fort för honom. Därför är han tacksam över att kunna sitta ned på detta sätt och gå igenom saker från grunden. Det är något man möter ofta.

– Vi möter en del nybörjare som är helt ovana vid datorn. De blir både

förvånade och tacksamma över att möjligheten att få hjälp finns.

Hon och den andra personalen hjälper även sådana som har lite mer vana. Det kan vara att lära sig Word, koppla in tillbehör eller infoga bilagor i mejl. En del vill ha hjälp med lite mer komplicerade sökningar inom släktforskning eller bland stipendiekataloger.

– Egentligen är nog behoven hur stora som helst och våra besökare hör av sig själva. Skulle vi marknadsföra det här mer skulle det nog kunna bli oss övermäktigt, säger Lisa Ekman.

Staffan Hagnell

– Internet har gått från att vara något som är kul och bra att ha, till att vara en förutsättning för att känna sig delaktig i samhället. Det har gjort biblioteken till en naturlig plats dit människor kan gå för att få hjälp att lära sig använda Internet. Det säger Staffan Hagnell, forsknings- och utvecklingschef på .SE, som bidrog med finansieringen av internetguidningarna i Östergötland.

.SE är namnet på den organisation som formellt heter Stiftelsen för Internetinfrastruktur. .SE är en oberoende allmännyttig organisation som står på två ben; domännamnsverksamhet och internetutveckling. Överskottet från registreringen av domännamn finansierar projekt som bidrar till Internets utveckling i Sverige

Under 2009 startade .SE projektverksamheten ”Internet för alla” i syfte att genomföra några projekt för personer som står utanför internet, för att få erfarenheter. Tanken var att starta i liten skala och få erfarenheter genom att genomföra projekten och förhoppningsvis kunna fungera som inspirationskälla för andra aktörer, som kan driva liknande projekt på egen hand.

Komma igång

– Vi ville inte göra någon stor utredning om internetanvändningen, utan komma igång med några bra projekt, säger Staffan Hagnell.

.SE valde ut fem projekt med lite olika inriktning; hemlösa, invandrare, ungdomar från socialt utsatta miljöer och äldre. Länsbibliotek Östergötland fick 500 000 kronor till projektet Nyta & Nöje på nätet: Internetguidning på Östgotabibliotek.

– Vi tycker att Länsbiblioteket har en genomtänkt metod och tydlig projektledning. Det arbetar praktiskt på fältet och har kommit långt i sitt synsätt på

Tryck mer på delaktighet

Text: Claes Lundkvist

användarna och deras behov. Dessutom har biblioteken en bra infrastruktur för lärande och kunnig personal, säger Stefan Hagnell.

Delaktighet

Han anser också att det är viktigt att förmedla rätt budskap:

– Vi vill inte trycka in detta med ojämlighet i allas medvetande, utan hellre fokusera på delaktighet. Debatten om IT har handlat mycket om bredbandsutbyggnad, men väldigt lite om användarna. Vi vill peka på den stora samhällsekonomiska nytta det innebär att få fler att använda tjänster på Internet.

Nu hoppas Stefan Hagnell även på ett

utvecklat samarbete med studieförbunden, för han är övertygad om arbetet måste fortsätta.

– Att tro att detta är ett övergående problem som försvinner under en generation är att lura sig själv. Det kommer länge att finnas ovana och svaga användare.

Är vi inte alla på Facebook?

Text: Ann Wiklund. Nationell samordnare IKT-lyftet, Ann.wiklund@telia.com, Projektägare för IKT-lyftet är Regionbibliotek Stockholm

Det är lätt att förledas att tro "alla" bloggar, twittrar eller ses på Facebook, laddar ned film och lyssnar på musik via Spotify eller andra alternativ. Och användningen av sociala medier ökar oavbrutet, så varför hetsa upp sig? De som inte bloggar idag twittrar i morgon – eller?

Enligt rapporten Svenskarna och Internet 2009 från World Internet Institute, www.wii.se, är det fortfarande cirka en och en halv miljon svenskar som inte använder Internet som vardagsredskap, inte vet hur man använder e-tjänster eller kommer åt myndighetsinformation. Och detta i en tid då allt mer läggs på Internet som e-tjänster. Det är ett allvarligt demokratiskt problem som också får effekter för tillväxt, integration och tillgänglighet i övrigt. Många ber om hjälp på närmsta folkbibliotek. Och folkbiblioteken har reagerat och slagit larm.

IKT-lyftet

Sedan 1 september finns på initiativ

från länsbiblioteken projekt IKT-lyftet - ett folkbildningsprojekt. IKT står för Informations och KommunikationsTeknik. IKT-lyftet syftar till att utveckla samverkan, resurser och metoder mellan folkbibliotek och folkbildning för att minska de digitala klyftorna i samhället. Ett antal län är anslutna, läs mer på www.iktlyftet.se. IKT-lyftet har inlett dialog med Folkbildningsrådet, Folkbildningsförbundet, UR, Nitus med flera, för att se om vi kan enas både kring det behov som finns (det var inte svårt) och kring att starta en mer formell samverkan på nationell nivå. Det sista kräver en del diskussion, anpassningar till uppdrag man redan har, etc.

Resurser

Pengar/resurser är ett problem – naturligtvis. Det är en av de saker vi hoppas kunna arbeta vidare med gemensamt. I augusti lämnade myndigheten Handisam en beställd rapport till Näringsdepartementet, Rätt från början – underlag till handlingsplan för e-inkludering. Läs den på www.handisam.se Där föreslås bl a att en utredning ska tillsättas för att kartlägga insatserna för digital kompetens

Ann Wiklund

och sedan föreslå en nationell strategi. Nu hänger det på att vi låter högt från folkbiblioteken och samarbetspartners så att Näringsdepartementet tar kontakt med Kulturdepartementet.

Självklart uppdrag

Tänk om vi tillsammans med folkbildningen och andra aktörer lokalt under ett par år framöver kunde arbeta för att nå dessa människor. Vi skulle behöva ha intensivt individfokus, för vi måste kunna arbeta med alla, oberoende av språk, funktionshinder eller andra förutsättningar. Och vi skulle behöva skapa bra lokala kontaktnät för att planera hur vi ska göra just i den kommun där vi själva verkar. Vi skulle behöva hitta alla dem vi normalt inte når – vare sig från folkbiblioteken eller från folkbildningen. Det känns som ett självklart uppdrag.

eResan

Text: Sören Thornell

eResan är en regional IKT-satsning (Informations och KommunikationsTeknik) i Östgötaregionen. Syftet med eResan är att marknadsföra, stimulera och utveckla IKT-aktiviteter i eRegionen och därmed öka regionens attraktionskraft.

Dataföreningens Östra krets är drivande organisation men många andra parter från näringsliv, akademi, offentlig sektor, media och intresseorganisationer är med på resan.

Dataföreningen är en ideell förening för personer verksamma inom IKT-sektorn och som verkar för en god IKT-användning. Inom eRegionen finns en lång tradition av framgångsrik dataindustri och lyckade datasatsningar som eResan vill bygga vidare på.

Länsbiblioteket med på resan

En viktig part som är med i eResan är Länsbibliotek Östergötland. Ska IKT-satsningar få fäste och kunna förnya och

ersätta traditionella metoder för sökning och överföring av information måste alla kunna vara med. När det gäller e-tjänster, kommunikation och möjlighet att delta i den offentliga debatten får det inte finnas något digitalt utanförskap. Det är en demokratisk rättighet att få vara med i den digitala gemenskapen.

Att biblioteken ska fortsätta ha rollen som informationsmäklare och kunskapsnav även i IKT-samhället är självklart för oss som arbetar med eResan. Att eliminera den digitala klyftan och få alla att börja vandra i den digitala trappan är en förutsättning om man vill vara en framgångsrik IKT-region. En kunnig och delaktig allmänhet innebär inte bara

Internetguidningar gör succé

Text: Anne Hederén

Drygt 800 östgötar på tre månader. Östgötabibliotekens satsning på internetguidningar är en succé. Att få lära sig grunderna i att använda sig av Internet lockar många till biblioteken.

Inom ramen för projektet Nytt & nöje på nätet prövar vi olika former av internetguidning för nybörjare på biblioteken i länet. Länsbibliotek Östergötland har fått en halv miljon i projektmedel från Stiftelsen för internetinfrastruktur .SE för att genomföra satsningen som pågår under ett år.

Syftet är att stärka bibliotekens roll i lokalsamhället och bidra till ökad digital delaktighet. Vi vill även visa att folkbiblioteket är en offentlig lärmiljö, där människor kan få hjälp med den nya tekniken, för att kunna ta del av innehåll och tjänster på Internet. Vuxna som inte är vana att använda Internet som vardagsredskap är målgruppen. Guidningen ska handla om grunderna i internetanvändning.

Målet 1600 östgötar

Aktiviteterna är gratis, för att locka människor som annars inte skulle våga prova Internet. Målet är att ca 1600 östgötar, via detta projekt, ska få en grundläggande internetguidning på

ökad nytta och glädje utan också goda förutsättningar för nya e-tjänster och därmed affärsmöjligheter.

Avspark

eResans kickoff genomfördes i samband med ett inspirationsseminarium den 19 november 2009. Vid seminariet spekulerade en panel över orsakerna till eRegionens historiska framgångar men funderade också över framtiden. "Om 5 år har alla snabb Internetuppkoppling överallt, alla företag i regionen arbetar med webbservice och min trasiga tvättmaskin pratar direkt med reparatören" konstaterade Anders Flodström, Universitetskansler och

biblioteket. Tack vare en rivstart i samband med e-kampanjen i oktober har vi nått hälften av dessa redan efter tre månader.

Det är grundläggande genomgångar som genomförs både individuellt och i grupp.

Tanken är att pröva olika former för att se hur vi bäst kan använda våra resurser, men också kunna möta olika behov. Internetguidningen kan därför vara antingen i form av en kurs i bibliotekets regi, en gratis studiecirkel som genomförs i samarbete med studieförbund eller individuell handledning.

Nå nya användare

Den första perioden mellan 1 oktober – 31 december genomfördes 268 tillfällen för totalt 832 personer. 60 % av dessa

tidigare rektor vid Linköpings Universitet. I panelen fanns även Birgitta Hellman Magnusson från länsbiblioteket som fick stort medhåll i uppfattningen att alla måste få möjlighet att vara med på den digitala resan och att

har deltagit i bibliotekens olika kurser, 20 % i studiecirkel och 20 % har erbjudits individuella handledningar. 10 kommuner har varit med från start; Boxholm, Kinda, Linköping, Mjölby, Norrköping, Vadstena, Söderköping, Åtvidaberg och Ödeshög. Under mars kommer även Finspång igång med internetguidning. Många av dem som deltar i aktiviteterna är inte tidigare biblioteksanvändare vilket gör att biblioteket samtidigt har möjlighet att marknadsföra sig mot nya kunder.

folkbiblioteken är viktiga hållplatser på den resan. Välkommen med på eResan du också! Vi skapar eResan tillsammans.

Läs mer om eResan på www.eresan.se

Internet för nybörjare i Mjölby.
Foto: Helena Bengtsson

INTERNET FÖR ALLA

Nytta och nöje i vardagen

Uppmärksammas e-kampanj satte fokus på bibliotekens betydelse

Text: Birgitta Hellman Magnusson, projektledare

”Biblioteken i länet vill sprida nätkunskap”. Rubriken till den stort uppslagna artikeln i Östgöta Correspondenten beskriver på ett bra sätt syftet med den månadslånga e-kampanjen ”Internet för alla” på biblioteken i Östergötland. Kampanjen, som vände sig till internetovana, fick stort genomslag i media och bidrog därmed till att stärka bilden av folkbiblioteket som en viktig resurs i IT-samhället.

Den länsomfattande e-kampanjen på temat ”Internet för alla – nytta och nöje i vardagen” genomfördes av biblioteken i Östergötland och Medborgarkontoret i Linköping under oktober månad 2009.

Folkbibliotekets image fick ett lyft. Nya samarbetsformer skapades, nya arbetsformer uppstod och nya kunder kom till biblioteket. Så sammanfattade Maria Repo, IT-utbildare på Helsingfors stadsbibliotek, effekten av den landsomfattande kampanjen ”Finland i nätverken”, som på finska regeringens uppdrag genomfördes på finska folkbib-

liotek under en höstvecka 2005.

På samma sätt, fast i mindre skala, kan man faktiskt beskriva resultatet av den regionala nätkampanjen i Östergötland. Mycket extrajobb, ”blod, svett och tårar” – men också en bra utdelning för biblioteken i form av massmedialt fokus på bibliotekets nya roll i IT-samhället, nya besökare och nya samarbetspartners både regionalt och lokalt.

Inspirationen till östgötakampanjen kom just från den finska nätkampanjen, som bibliotekscheferna fick höra talas om i samband med en studieresa till Finland i augusti 2008, där man studerade (och imponerades av) de finska folkbibliotekens aktiva roll som IT-folkbildare.

Bakgrund

Ett modigt och vågat språng! Ja, bibliotekscheferna i Östergötland spände bågen högt när man, efter hemkomsten från Finland, beslutade att ordna en gemensam e-kampanj på temat ”Internet för alla”, under en hel månad och med många aktörer utanför biblioteksvärlden inblandade.

I bagaget fanns erfarenheter av en tidigare genomförd, gemensam e-kampanj, ”Prova på våra e-tjänster”, under en vecka i mars 2008. Samt det pågående lärmiljöprojektet som hand-

lar om att skapa moderna lärmiljöer på biblioteken i Östergötland. Karin Hermansson, bibliotekschef i Ödeshög, var den som kläckte idén. I ett mejl skrev hon:

”Har funderat lite på nästa e-kampanj, mina tankar kretsar kring att vi kanske t.ex. under en vecka kunde bjuda in lokala aktörer på våra olika orter med e-tjänster som försäkringskassa, banker, arbetsförmedlingen, skattekontoret, kommunen osv. Så att de kunde berätta och visa vad man kan göra på deras hemsidor. Att de alltså kommer till biblioteket och informerar. Detta som ett led även i lärmiljöprojektet för att minska de digitala klyftorna...”

Ett års förberedelser

E-kampanjen var en stor satsning, som krävde mycket samordning och lång förberedelsestid. Till utmaningarna hörde att nå ut till en delvis ny målgrupp och arbeta på nytt sätt, med pedagogisk handledning vid datorn, samt att få till det med helt nya samarbetspartners.

Kampanjens syfte var att visa att biblioteket är en offentlig lärmiljö där man kan få hjälp med den nya tekniken, för att kunna ta del av innehåll och tjänster på nätet. På detta sätt ville ►

biblioteken bidra till att överbygga digitala klyftor i samhället samt stärka bibliotekens roll i lokalsamhället.

Länsbiblioteket fick rollen som samordnare av kampanjen, och en kampanjorganisation bildades, bestående av projektledare, delprojektledare samt kontaktpersoner från alla bibliotek.

Två spår i kampanjen

Ganska tidigt i förberedelsearbetet delades kampanjen upp i två spår; samhällstjänster på nätet och nybörjarkurser för internetovana. En inventering gjordes av tänkbara samarbetspartners; lokala och regionala aktörer som utvecklar samhällstjänster på nätet, och som kunde tänkas vara intresserade av att visa och berätta om dem på biblioteket.

Landstinget, apoteket, skatteverket, lantmäteriet, internetbanken, kronofogden, arbetsförmedlingen, bostadsbolag, kommunerna, yrkesvägledare, Surfa lugnt är exempel på aktörer som hakade på kampanjen. Sammanlagt var det ett 60-tal samhällsaktörer som tog tillfället i akt att visa upp sina e-tjänster på biblioteket. Utöver det bidrog studieförbunden med föreläsningar om datorinköp, handla säkert på nätet, ungas nätvanor etc.

Fortbildning

Förutom arbetsmöten, chefsmöten och informationsträffar ordnades ett par studiedagar samt några workshops för bibliotekspersonalen. Författaren Hanna-Karin Grensman, som skrivit boken "E-tjänster", föreläste entusiastiskt om samhällstjänster som förenklar livet för många människor. Jan André, bibliotekarie från Alingsås, delade med sig av sina erfarenheter av att ordna nybörjarkurser för internetovana på biblioteket.

Dessutom togs kursmaterial fram till korta internetintroduktioner på biblioteken på olika teman t.ex. "Internet från grunden", "Skaffa e-post"

och "Nytta och nöje på nätet", som personalen kunde använda sig av under kampanjen.

Budget och informationsspridning

Budget för hela kampanjen landade på ca 200 000 kr. Alla kommuner samt Regionförbundet Östsam bidrog med pengar, som användes till trycksaker,

INTERNET FÖR ALLA
Nytta och nöje i vardagen
Oktober 2009

"Nu vill jag skaffa internet"

Upplev internet
Kampanj på
biblioteken
i Östergötland och
Medborgarkontoret
i Linköping

Programutbudet ser olika ut i kommunerna.
Fråga på biblioteken/Medborgarkontoret
vad som händer hos dig.

Östgotabibliotek
www.ostgotabibliotek.se
Telefon: 013-25 56 62, 013-25 56 64

broschyrer, affischer, annonser, föreläsare etc.

För att samordna bokningar, och inspirera varandra, sattes en gemensam wiki upp, där alla bibliotek kunde lägga ut idéer och förslag på programpunkter, samt fylla i kalendariet allt eftersom programpunkterna var klara.

Det bestämdes tidigt att hela kampanjen skulle synas i länets digitala evenemangskalender "På gång" med egen logga och där alla bibliotek kunde lägga ut sina lokala program. Det blev en imponerande programinformation i "På gång" som syntes väl, och där även lokalpressen kontinuerligt kunde hämta information om kampanjen så länge den pågick.

Gun blev kampanjens ansikte utåt

Gun Nydahl, en 77-årig dam från

Mjölby, som genom Internet upptäckte en helt ny värld, blev kampanjens ansikte utåt. Iklädd en färgglad, röd blus syntes Gun Nydahl på alla affischer, broschyrer och annonser. Budskapet som spreds var att Internet är enkelt och roligt, kom och upplev det på biblioteken!

Att Gun Nydahl också kunde vara med på presskonferensen var en lycksträff. Det var förstås Gun som efteråt hördes i radion och var med på bild i tidningen, vilket skapade ett intresse för kampanjen hos allmänheten.

Kampanjblogg

En kampanjblogg sattes upp för att spegla kampanjen runt om i länet. Bibliotekspersonalen bidrog med ett 50-tal inlägg om vad som hände på deras bibliotek. Genom dessa dagliga uppdateringar, i text och bild, skapades en rapp, rolig och spännande "liverapportering" om kampanjen.

Här är några axplock bland rubrikerna: "Festlig invigning i Norrköping", "Grundläggande datoranvändning lockade många till Mjölby bibliotek", "Underhållande om digitala klyftan på Motala bibliotek", "Politiker som bloggar i Finspång", "Datakurs för nybörjare i Kisa", "Släktforskning på nätet i Ydre"...

Dagens ros

Att låta e-kampanjen pågå under en hel månad visade sig vara ett smart drag. Man kunde tro att media skulle tappa intresset för kampanjen när den blev så utsträckt i tiden, men det blev precis tvärtom. Just för att kampanjen höll på under en längre period hann alla lokaltidningar, även veckotidningarna, rapportera om kampanjen på sitt sätt. Totalt blev det cirka 25 artiklar och inslag i lokalpressen, radio och TV och även rikspress!

Kampanjen avslutades med att Mjölby bibliotek fick en "dagens ros" i Corren: "Till flickorna på biblioteket i Mjölby som undervisar i datakunskap. De är så duktiga."

Länk till kampanjbloggen:

<http://internetforalla.blogspot.com/>

Marknadsföring av e-kampanjen

Inspiration motiverar tveksamma

Text: Anna Sigurdsson Schedin

Den som är ovan blir lätt frustrerad vid första kontakten med datorn och Internet. Marknadsföringen av e-kampanjen ville därför inspirera fler att våga prova, skriver Anna Sigurdsson Schedin, som praktiserande som informatör på Regionförbundet Östsam, då hon även arbetade med e-kampanjen.

Har du känt ett utanförskap när tv-program avslutas med en uppmaning till fortsatt läsning på hemsidan, känt en frustration när du inte hänger med i vardagsbegrepp som att surfa och ladda ned eller trott att datorn kan explodera bara du trycker på fel knapp? Det har du förmodligen inte, då vet du heller inte vilken tröskel de som står utanför internetvärlden måste över.

Mitt uppdrag inför östgötabibliotekens oktoberkampanj ”Internet för alla” var att arbeta fram ett marknadsföringsmaterial. För att kommunikationen skulle bli framgångsrik var det viktigt att identifiera och lära känna målgruppen, det vill säga de östgötar som känner en frustration över det digitala informationssamhället, men inser att de inte kan vara utan längre.

Med hjälp av personalen på Boxholms bibliotek, som erbjuder internetkurser för nybörjare, bjöd vi in några av deras kursdeltagare till ett samtal och en så kallad fokusgrupp för att få veta mer.

Steget över tröskeln

Tvårtemot vad man kunnat tro så var de män och kvinnor jag träffade nyfikna, intresserade och drivna, men av olika anledningar hade de inte hakat på ”internettåget” tidigare. De berättade hur internetkursen hade förändrat deras liv.

Ett par hade blivit så ”bitna” att de köpt en bärbar dator som fick följa med till stugan. Någon bokade resor, en annan sökte efter recept, en tredje mejlade barnbarnen och så vidare.

De poängterade att denna värld blivit tillgänglig först efter att de vågade ta steget över tröskeln, vilket kursledarna hjälpt dem med.

Vi kom fram till att man behöver bli inspirerad för att våga prova, vilket kampanjens marknadsföringsmaterial måste förmedla.

Gun – kampanjens ansikte

Genom personalen på Mjölby bibliotek, som arbetat med internetseminarium, träffade vi kvinnan som kom att sätta ord på utanförskapet och inspirera andra. Den tidigare undersköterskan och hästuppföderskan Gun Nydahl 77 år, som hade försökt att lära sig Internet på egen hand men inte riktigt lyckats.

Gun kunde förmedla till målgruppen att Internet är något alla behöver, att det går att lära sig oavsett hur gammal eller osäker man är och att det till och med är bra träning för hjärnan.

Varför blev Gun så viktig? För att många känner att hon talar direkt till dem – att det går att lära sig och att inga frågor är dumma frågor.

Lärdomar och resultat

Det mönster jag kunde se genom att tala med målgruppen var en osäkerhet som behövde utvecklas till en säkerhet.

Nyckeln var att kommunicera att bibliotekens internetkurser och seminarier var ett bra sätt att få lära sig i en trygg miljö. Gick budskapet fram?

Ja, det tycker jag. Gun fick många att söka sig till bibliotekens internetutbud som annars inte hade gjort det. På några ställen blev det dessutom kö.

Anna Sigurdsson Schedin tog fram marknadsföringsmaterial för e-kampanjen.

”De tyckte jag var modig”

Text: Claes Lundkvist

Gun Nydahl från Mjölby blev e-kampanjens affischnamn och ansikte utåt. Det var en roll hon inte förutsett när hon började intressera sig för Internet förra våren.

– Jag visste inte att det skulle bli en så stor kampanj, där jag blev intervjuad och fotograferad i media. Det var inte så märkvärdigt, fast mina bekanta tycker att jag var modig, så lite nytta har jag väl gjort.

Gun Nydahl följde våren 2009 en serie föreläsningar om Internet på Mjölby bibliotek. Dessutom brukade hon låna bibliotekets datorer, som får användas fritt under en halvtimme. Hon försökte på egen hand och ibland visade bibliotekarierna.

– Jag är nyfiken på allt och ville se vad Internet vad för något. Och så har jag mina barn och barnbarn datorer.

– Jag frågade ett av barnbarnen om hjälp, men när jag frågade varför om allt kunde han inte svara. Till slut gav han upp och sade att ”Det går inte att lära mormor något”.

Släkt i utlandet

Men bibliotekets personal såg att Gun gjorde framsteg och frågade en dag om hon kunde ställa upp och berätta om sina erfarenheter i en kampanj.

Så kom det sig att ”Gun i Mjölby” blev känd i hela länet genom affischer, broschyrer och inte minst genom inslag och artiklar i press, radio och teve. Gun gav de datorovana ett ansikte och det nappade media på.

För Gun var det inget problem att framträda. Med sin bakgrund som undersköterska och hästuppfödare är hon en social och utåtriktad person. Hon är nu 77 år och att hålla kontakten med släkt och vänner är viktigt. Hon har släkt i USA och Kanada och en son är på långresa i Australien.

Mejlar ofta

– Jag mejlar ett par gånger i veckan. Jag har alltid skrivit brev ofta även förut, men det är ju en fantastisk grej att kunna nå varandra så lätt via en dator.

Det råd Gun ger sina bekanta är att ha tålamod och att vara lätt på handen vid datorn. Själv har hon gått vidare och vill nu lära sig Skype, där man kan se och tala med varandra via nätet. Och barnbarnet har fått äta upp det där med att ”Det går inte att lära mormor något”.

– Vi brukar skratta åt det där nu!

Birgitta Hjerpe, bibliotekschef i Norrköping.

Kampanjen gjorde behoven synliga

Text och foto: Claes Lundkvist

I Norrköping blev e-kampanjen i oktober en ”formidabel framgång”, för att citera bibliotekschefen Birgitta Hjerpe. – Vi hade ett stort antal aktiviteter och många besökare, men det som framför allt var bra med kampanjen var att den synliggjorde behoven.

Norrköpings Stadsbibliotek var tidigt ute med att ställa fram publika datorer och ligger sedan dess i framkant i landet vad gäller tillgång till datorer för allmänheten och att kunna erbjuda hjälp. För en besökare är detta påtagligt, eftersom det ofta är fullsatt runt datorborden i bibliotekets centrala delar. Det flockas och cirkulerar hela tiden besökare runt datorerna.

– Våra besökare gör allt möjligt här; sköter sin privatekonomi, söker jobb, löser skoluppgifter, chattar, e-postar, släktforskar, söker i databaser, berättar Birgitta Hjerpe i en rask uppräknig.

Det har också lett till att biblioteket utökat sina kringtjänster

med till exempel utskrifter och lagringsutrymme på en server.

Nya grupper

Med detta som plattform skulle det kunna vara svårt att skilja ut vilka effekter just e-kampanjen har haft, men Birgitta Hjerpe har upptäckt nya grupper.

– Det finns en stor grupp datorovana med behov av handledning. Vi vill gärna tro att vi har en så hög it-mognad i vårt land, men det finns stora grupper som står utanför. Här i Norrköping är den digitala klyftan påtaglig.

Från och med oktober har Norrköpings Stadsbibliotek haft 50 deltagare

på internetkurser och drygt 70 i individuella handledningar, vilket blir gör ungefär en om dagen fram till årsskiftet.

Tydligt uppdrag

För Birgitta Hjerpe råder ingen tvekan om att det är en uppgift för folkbiblioteken att minska den klyftan.

– Det är en självklar del av folkbildningen att hjälpa människor att söka information. Vi har dessutom ett tydligt uppdrag från kultur- och fritidsnämnden att tillgängliggöra IT.

Bred satsning i Mjölby

Text: Anneli Friberg, Helena Bengtsson Mjölby bibliotek Foto: Anneli Friberg

Mjölby bibliotek har de senaste åren upplevt en stor efterfrågan på "datakurser", främst från seniorer. Upplägget för årets e-kampanj blev ett utmärkt tillfälle att dels erbjuda lärorika och intressanta programpunkter för dem som vill bli bättre på att använda datorer, dels kunna testa olika former av aktiviteter för att se vad som skulle fungera bäst och uppskattas mest.

Datakurs för seniorer på Mjölby bibliotek.

Vi ville ha bredd; många olika slags programpunkter vid olika tidpunkter och veckodagar. Efter lite tvekan vågade vi satsa på att det skulle vara genomförbart med en programpunkt varje vardag. Tack vare delat ansvar, och med hjälp av en noggrant utformad tids- och handlingsplan lyckades vi faktiskt genomföra det hela utan några större katastrofer.

Det blev kaos några gånger när vi inte fick plats i den lokal vi skulle vara i eftersom anstormningen blev mycket större än vad vi vågat planera för. När de tre banker som tackat ja till att delta var på plats i biblioteket kom det däremot till vår förvåning knappt någon.

För få datorer

Flera deltagare klagade på att vi hade för få datorer. De anmärkte ibland på att de inte såg vad vi visade på skärmen och inte hörde vad vi sa. Det mesta gick dock att hitta lösningar på efter ett tag, och de flesta kommentarer vi fick från deltagarna var positiva.

Många kom tillbaka på i stort sett allt som ordnades. Programpunkter erbjöds på både biblioteken i Mjölby och Skänninge.

Marknadsföringen

Marknadsföring är svårt. Framför allt har vi lärt oss mycket om hur vi vill marknadsföra våra arrangemang i

fortsättningen, både it-relaterade och andra. Vi gjorde ett eget programblad på två dubbelsidiga A4 som vi lade som inlägg i den gemensamma foldern. Det fungerade bra. Vi hade foldrarna utlagda på många platser i biblioteket, vid Medborgarservice och hos några av de lokala externa aktörerna. Foldrar med program skickades också hem till ett 20-tal personer som tidigare deltagit i datorundervisning hos oss eller som annåt intresse för det.

Foldrarna gjorde vi ett bra jobb med. De som kom till biblioteket veckorna innan och under kampanjen kunde knappast missa dem. Men vi vill ju också nå dem som inte besöker biblioteket.

Att Gun Nydahl intervjuades i lokalradion och Corren fick också hit en del folk, flera som aldrig brukar besöka biblioteket. Många kände igen Gun på affischerna och foldrarna och fick på så vis upp ögonen för e-kampanjen.

En miss vi gjorde var vilken e-postadress på Corren vi skulle skicka programmet till. Det var först sista veckan vi fick det rätt och då kom det ytterligare några nya personer, varav några väldigt besvikna över att de missat det mesta av kampanjen.

Reflektion över vilka som kom

Alla deltagare var, med några enstaka undantag, pensionärer. Undantaget

var föreläsningen från SurfaLugnt om ungas säkerhet på Internet där det var stor spridning på åldrarna. Både gymnasieelever, yrkesverksamma och pensionärer kom för att lyssna. Det här var den enda av programpunkterna som vi marknadsförde separat. Vi skickade mejl till alla lärare, förskolor och fritidsgårdar i kommunen. Det var också den aktivitet med externa aktörer som fick flest deltagare, 20 personer.

E-kampanjen en succé

E-kampanjen i Mjölby var en succé. Det kom folk till i stort sett alla aktiviteter, som mest 24 personer till flera av bibliotekets egna datorintroduktioner.

En liten kärntrupp på cirka tio personer återkom på i stort sett allt som erbjöds. Vi fick många lovord från dessa personer om hur viktigt och bra det vi gjorde var.

Det finns säkert också ovana användare som inte vågade ta steget att besöka biblioteket för att gå på en nybörjarintroduktion i datoranvändning. Hur som helst har vi på Mjölby bibliotek fått många erfarenheter att bygga vidare på, för att förhoppningsvis kunna skapa en hållbar modell för hur vi mer långsiktigt ska kunna jobba med nybörjarintroduktioner för ovana datoranvändare.

Borde ha skött guidningarna själva

Text: Claes Lundkvist

E-kampanjen borde ha haft en tydligare inriktning och vi borde ha genomfört den på ett annat sätt än vi gjorde, anser Lena Johansson på Boxholms bibliotek.

– Vi lade ned mycket arbete på något som i slutändan inte ledde så långt, säger hon.

Lena Johansson betonar att Boxholms bibliotek alltid arbetar ambitiöst.

– De erbjudanden som kom genom länsbiblioteket, där olika aktörer visade e-tjänster på sina hemsidor nappade vi på och lade ned mycket arbete på att planera, marknadsföra och förbereda visningar av hemsidor. Vi hade ett späckat program med externa aktörer så gott som varje dag under kampanjmånaden.

Feltänkt om myndigheter

Det var nog feltänkt att tro att folk skulle vara så intresserade av att bli guidade på hemsidor, anser Lena Johansson, för det kom inte så många.

– E-kampanjen vände sig till vuxna som inte är vana att använda Internet och kanske blev det ett missförstånd där. Så här i efterhand kan jag se att vi själva borde ha erbjudit egna guidningar på internet, istället för att låta olika myndigheter komma hit och visa

Boxholmsborna samhällstjänster. Vi trodde att boxholmsborna skulle vara intresserade av att lära sig vad olika samhällsaktörer kan erbjuda via sina hemsidor, men så var det uppenbarligen inte.

– Det som var bra med hela kampanjen var att östgötabiblioteken fick väldigt mycket utrymme i pressen, så visst är det bra att jobba på det här viset, bara man hittar rätt frågor och arbetar på rätt sätt.

Mer resor och nöjen

De guidningar som drog flest besökare var de om Lantmäteriet och Kulturarv Östergötland och om släktforskning på Internet. Lena Johansson tror att de hade vunnit på att utgå från lite mer lustfyllda internetguidningar i teman t ex om resor, nöjen eller att handla på nätet.

– Det är ju de ämnen vi oftast får hjälpa besökare med på biblioteket.

Datakurserna på Boxholms bibliotek har däremot gått mycket bra och de pågick förstås som vanligt även under e-kampanjen. Långt fler har anmält sig så kurserna fortsätter nästa år.

Under våren kommer biblioteket att anordna korta introduktioner för nybörjare på Internet parallellt med studiecirkelarna. Det borde vi ha satsat på redan under e-kampanjen. Nu fick vi arbeta mycket utan att det gav något synbart resultat.

Skulle kunna fylla flera kurser

Text: Claes Lundkvist

Karin Hermansson på Ödeshögs bibliotek tycker att e-kampanjen var viktig.

– Det finns ett stort behov hos vissa av våra besökare att få veta hur nätet fungerar. Alla har ju inte egen dator.

Till vardags får hon och kollegorna ofta hjälpa besökare att hitta i busstidtabeller och att leta rätt på hemsidor om olika ämnen. Under själva kampanjen genomförde biblioteket åtta

internetguidningar med bland annat en bank och energirådgivare.

– Det kom inte så många på träffarna, men det kom andra till oss som ville diskutera olika saker på nätet. Liksom på andra bibliotek har däremot internetkurserna varit efterfrågade.

– Vi skulle kunna fylla flera kurser. Det finns intresse av att läsa tidningen och att handla saker på nätet. Vi kommer att fortsätta med individuell handledning i den utsträckning vi hinner, säger Karin Hermansson.

Intensiv månad i Motala

Text: Inger Hollström Flis Foto: Birgitta Hellman Magnusson

Berit Olsson föreläser på Motala bibliotek

Den föreläsning som var mest populär bland Motalaborna var Gunnar Hermanssons föreläsning om "Att köpa dator". Ett tjugotal personer hade sökt sig dit för att få tips och information inför framtida datorköp. Även Surfa Lugnts föreläsning om säkerhet på nätet lockade många intresserade.

Vi hade prova-på-tillfällen när det gällde att söka på Internet, E-post och bibliotekets e-tjänster. Varje gång kom ett gäng på ca fem personer. Flera personer var med på många av

arrangemangen. De var mycket positiva till kampanjen och fick lära sig mycket nytt.

Visningarna av e-tjänster drog tyvärr inte så mycket folk, men de som kom blev mycket nöjda. Förutom de visningar som länsbiblioteket hade ordnat så hade vi också med en del lokala aktörer, bl. a. Bostadsstiftelsen Platen, och representanter för Försäkringskassan i Motala. Bankerna i sta'n representerades av Nordea och Swedbank. Vår konsumentsekreterare Anna-Lena

Jansson visade Konsumentverkets sida, Telepriskollen m.m. Representanter för Motala kommun visade kommunens nya verktyg för att hålla kontakt med medborgarna: Dialog Motala och Frågepanelen.

Under dyslexiveckan (vecka 41) kom Frölunda Data och visade datorprogram för dyslektiker. Företrädare för Dyslexiförbundet FMLS fanns också med och berättade, bland annat om hur de använde datorer och Internet.

Visa på personlig nytta

Text: Claes Lundkvist

Internetguidningarna blev fiasko, men internetkurserna succé. Så olika har satsningarna på Söderköpings bibliotek slagit ut. – Jag tror att "kurs" är ett nyckelord och att vi ska visa sådana saker folk har personlig nytta av, säger Marie Eriksson, bibliotekarie i Söderköping.

I samband med e-kampanjen i oktober arrangerade Söderköping i likhet med andra bibliotek i länet internetguidningar i samarbete med olika myndigheter, till exempel Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Syftet var att visa vilka tjänster som fanns på

myndigheternas hemsidor. Men ingen kom till guidningarna.

När biblioteket efter e-kampanjen satte upp en lapp på anslagstavlan om internetkurser för nybörjare blev responsen omedelbar.

– Att guidningarna inte slog väl ut

beror kanske på att man dels måste kunna lite om Internet för att ha behållning av dem, och dels att man måste ha ett behov av att använda en hemsida, annars blir det inte intressant, säger Marie Eriksson.

Surfa Lugnt om ungas nätvanor

Intresset oftast större på mindre orter

Utfrågare: Birgitta Hellman Magnusson & Anna Figaro

Vad gör barn och unga på nätet? Surfa Lugnt är ett nationellt initiativ för att öka vuxnas kunskaper om barns och ungas vardag på Internet. Under e-kampanjen "Internet för alla" passade representanter för Surfa Lugnt på att åka ut och föreläsa på biblioteken i Östergötland. Så här svarar Sofia Liljerup på Surfa Lugnt om deras medverkan.

Hur har ni upplevt er medverkan i östgötabibliotekens e-kampanj?

– Vi på Surfa Lugnt har tyckt att e-kampanjen har varit väldigt givande! Det har varit roligt att få komma runt och informera på biblioteken i Östergötland. Roligt att det har varit ett så stort intresse bland biblioteken. De

som har medverkat har varit väldigt intresserade och ställt många frågor.

Hur fungerade informationen och kontakterna med länsbiblioteket?

– Det har fungerat jättebra! Snabb respons och hjälp man önskat sig! Tydliga direktiv på vad som gäller.

Hur fungerade kontakterna med de lokala biblioteken?

– Det har varit väldigt olika från bibliotek till bibliotek, mestadels har det dock fungerat väldigt bra! De gånger det inte fungerat, är när man inte har fått svar efter flera påminnelser.

Hur fungerade ert program på biblioteken?

– Det har också fungerat väldigt bra! Har tyckt att vi har haft lagom nivå på föreläsningarna. Vet att det är svårt att locka åhörare och det har skiftat väl-

Surfa Lugnts föreläsning i Mjölby.

digt från olika bibliotek, med allt från 5 till 25 deltagare. Tekniken har fungerat mycket bra, allt har funnits och har det inte gjort det så har biblioteken snabbt fixat fram.

Har det fungerat olika bra på olika bibliotek? Vad tror ni det i så fall beror på?

– Jag tror att det beror på personalens intresse och hur man marknadsför aktiviteterna, samt hur stor orten är. På mindre orter är det faktiskt vanligare med en större skara åhörare.

En vanlig måndag under e-kampanjen

Internet för nybörjare, lokalhistoria på nätet och visning av försäkringskassans e-tjänster. Drygt 250 samordnade gratisaktiviteter på temat "Internet för alla – nytta och nöje i vardagen" ordnades på östgötabiblioteken under kampanjmånaden.

Så här såg programmet ut en "vanlig" måndag, 19 oktober 2009:

- "Ydres historia på nätet!" kl 11, Ydre bibliotek, Österbymo
- "Östsam visar vägledningsverktyg på nätet" kl 10, Ödeshögs bibliotek
- "Försäkringskassan visar sina e-tjänster" kl 10, Motala bibliotek
- "Nyfiken på nätet? - Res på nätet!" kl 11, Söderköpings bibliotek
- "Internet för alla - Surfa Lugnt" kl 18, Söderköpings bibliotek
- "Internet för alla - kommunens nya hemsida" kl 17, Mjölby bibliotek
- "Bibliotekets datakurs för nybörjare" kl 10-12, Boxholms bibliotek
- "Energirådgivning på nätet" kl 11, Boxholms bibliotek
- "Lokalhistoria på nätet" kl 15, Boxholms bibliotek
- "Östsam visar vägledningsverktyg på nätet" kl 15, Finspångs bibliotek
- "Infoteket föreläser på temat Hitta rätt i utbildningsdjungeln" kl 15.30, Norrköpings stadsbibliotek

Biblioteken utvärderar nätkampanjen:

”Vi har fått bekräftat att det finns ett sug efter att lära sig internet”

Text: Birgitta Hellman Magnusson

Större medvetenhet om bibliotekets roll i informations-samhället. Bra goodwill och många pluspoäng för biblioteket. Vi har hittat nya aktörer att samarbeta med, och har lärt oss att tänka bredare. Vi har fått bekräftat att det finns ett stort intresse och sug efter att lära sig saker om datorer och Internet.

Det är i huvudsak positiva omdömen om e-kampanjen från de deltagande bibliotekens sida. Men det finns också kritiska synpunkter, som att det var för många programpunkter och att publiken svek på sina håll.

Internetkurserna för nybörjare var det som drog mest folk, medan det däremot var svårare att få publik till den del av kampanjen som handlade om e-service. Föreläsningar som Surfa lugnt och konsumentinformation om datorinköp var generellt mer besökta, medan färre lockades till de visningar som erbjöds av samhällsnyttiga tjänster på nätet.

”Informatörerna var genomgående kunniga och proffsiga, men intresset från allmänheten var tyvärr dåligt”, står det i utvärderingen, där biblioteken pekar på olika orsaker till det bristande intresset för e-servicedelen.

Dels att detta med e-tjänster kanske är för svårt för datorovana, som var den främsta målgruppen för kampanjen. För att kunna använda e-tjänster måste man först ha lärt sig grunderna i internetanvändning. Dels att de flesta visningar skedde på dagtid, vilket gjorde det svårt att nå en mer datorvan publik som kanske hade varit mer intresserad av dessa visningar.

”Kanske hade det varit bättre om man riktat in sig på mer kommersiella

sajter typ Blocket, Tradera, hur du handlar och köper resor på nätet. De frågor vi får handlar ofta om att lägga ut annonser eller köpa resor”, skriver ett bibliotek.

De flesta bibliotek erbjöd kortare internetkurser för datorovana under e-kampanjen. Några hade kommit igång med det tidigare, för andra blev det en startpunkt, men gemensamt för alla är att denna del av kampanjen blev väldigt lyckad. Intresset för att lära sig Internet och e-post var mycket stort – större än väntat på flera håll, där deltagarna ibland fick trängas runt för få datorer.

”Vi hade behövt fler bärbara datorer”, konstateras från ett bibliotek, som fick många klagomål på att de hade för få datorer.

Men tack vare bibliotekets trådlösa nätverk kunde lokalerna anpassas till aktivitet, och de kursdeltagare som hade egna bärbara datorer kunde koppla upp sig och vara med på kurserna.

När det gällde marknadsföringen av kampanjen är biblioteken i stort sett nöjda med den gemensamma marknadsföringen i form av broschyrer, affischer och gemensamma annonser i alla lokaltidningar. Att låta Gun Nydahl, 77 år, bli kampanjens ”affischnamn” var ett lyckat grepp, konstateras i utvärderingen. Gun ”stack ut” i sin röda blus på affischer och i annonser.

”Affischn busbra!! Suveränt att vända sig till rätt målgrupp och lansera affischnamnet även i tidningar och TV med mera”, är ett omdöme.

Vilket värde har kampanjen haft för ditt bibliotek? Så här svarar biblioteken:

”Bra goodwill och stärker bibliotekets roll som viktig resurs för

IT-demokratin i samhället. Många politiker och tjänstemän har noterat kampanjen och det ger biblioteket pluspoäng på många områden.”

”Detta är sådant som biblioteket bör ägna sig åt och därmed blev det ’en puff’ som stimulerade personalen.”

”Vi marknadsförs som en plats som ordnar grundläggande datorundervisning och där personalen har kompetensen att handleda och svara på frågor, och där man gratis kan låna dator och få tillgång till Internet. Många fler personer än tidigare både ringer och kommer hit och frågar om dataundervisning. Vi har hittat nya aktörer att samarbeta med, och har lärt oss att tänka bredare.”

”Har uppmärksammat bibliotekets möjligheter för en ny målgrupp. Fokus har flyttats lite.”

”Folk har förstått att vi bryr oss om de som inte kommit igång med Internet ännu och vågar fråga. De som kommer är väldigt tacksamma och positiva och sprider säkert detta till sina vänner och bekanta. Det blir bra goodwill för biblioteket. Vi nådde nya kontaktytor lokalt, t ex bankfolk och bostadsstiftelsen ser att vi finns och att vi är mer och gör mer än de trodde tidigare. Några uttryckte sig positivt till en liknande omgång nästa år.”

”Vi har också fått kontakt med andra aktörer och så har vi fått bekräftat att det finns ett stort intresse och sug efter att lära sig saker om datorer och Internet”

”Större medvetenhet om bibliotekets roll i informationssamhället. Att man kan låna datorer gratis på biblioteket. Många frågade om biblioteket tänkte starta internetkurser.”

Landstinget och apoteket deltog i e-kampanjen:

Bra att samverka mellan olika aktörer

Utfrågare: Birgitta Hellman Magnusson och Anna Figaro

Beställa mediciner på nätet, förnya recept, omboka och avboka läkartider, ställa frågor. Landstinget i Östergötland och apoteket erbjuder många e-tjänster. Ulrika Johansson, projektledare på landstinget, nappade på möjligheten att under kampanjmånaden åka ut och visa och berätta om landstingets webbtjänst ”Mina vårdkontakter”. Hon turnerade tillsammans med Karin Andersson från apoteket i länet. Så här tyckte de om sin medverkan.

Hur har ni upplevt er medverkan i östgötabibliotekens e-kampanj?

– Mycket positivt, bra att kunna samverka mellan kommun, landsting samt andra aktörer. Det var suveränt att kampanja ihop, eftersom vi vände oss lite till samma intressegrupp.

Hur fungerade informationen och kontakterna med länsbiblioteket?

– Helt suveränt! Vi fick hjälp med utskick om erbjudandet och uppbokning av tillfällen.

Hur fungerade kontakterna med de lokala biblioteken?

– Jättebra, men ibland var det svårt att hitta rätt. Personen som har varit kontaktperson har alltid varit hjälpsam och försökt ordna till det hela, när vi väl har fått kontakt med honom/henne.

Hur fungerade ert program på biblioteken?

– Varierande, beroende på åhörarantal. Vi har över lag haft få deltagare; allt från noll till som mest cirka 15 personer i publiken. I Norrköping och Motala fick vi försöka fånga personer som passerade in, vilket inte var så lätt. Tekniken fungerade i stort sett bra, men det var lite strul med uppkopplingen.

Har det fungerat olika bra på olika bibliotek? Vad tror ni det i så fall beror på?

– Det är bra att få ha en lokal där man kan få åhörare att slå sig ner naturligt på en stol för att lyssna. På några ställen fick vi stå i foajén och då är det svårt att fånga intresserade med allt annat fokus som blir runt omkring, och då man inte får chansen att slå sig ner en stund. Bäst har det trots allt varit där vi har kunnat vara i ett avskilt rum.

Egna reflektioner?

– Vi hann diskutera detta en del under tiden vi reste runt på de olika biblioteken. Även om man snävar in målgruppen lite, tror vi ändå att det skulle vara en god idé att slå sig ihop med pensionärsföreningar. Ofta brukar deras möten vara välbesökta. I vårt fall skulle även en patientförening förmodligen dra åhörare. Det har inte sett ut som om annonsering har spelat någon större roll. Tror att det t ex var välannonserat i Söderköping, även om ingen kom.

– Vi vill gärna fortsätta samarbetet på något sätt, eftersom vi tror att det här kan vara ett sätt att nå ut med nya e-tjänster. Kanske kan man få in den här typen av samhällsinformation under en pågående kurs för internetovana på biblioteket? Vi skulle t ex kunna komma in i en pågående kurs eller så skulle bibliotekspersonalen kunna visa en del av våra tjänster för kursdeltagarna. Vi är öppna för olika idéer.

Ulrika Johansson, projektledare på Landstinget i Östergötland.

Östgötasatsning ger eko i riksmmedia

Text: Birgitta Hellman Magnusson

Den 7 jan 2010 sände radions P1 Morgon ett inslag från Norrköpings bibliotek, som speglade östgötabibliotekens satsning på gratis internetkurser för att öka den digitala delaktigheten. Efter inslaget följde en diskussion mellan två riksdagspolitiker; Siv Holma (v) och Christer Nylander (fp), båda från riksdagens kulturutskott. P1-inslaget har fått stort genomslag i landet. Helsingborgs Dagblad tog upp frågan i sin huvudledare dagen efteråt. "Biblioteken är en viktig kugge för ökad internetanvändning", skriver tidningen på ledarplats.

"På biblioteken finns dator att låna och ofta personal som kan ge instruktioner. Ännu ett exempel på vilka fantastiska institutioner våra bibliotek är. Dessa kultur- och kunskapsbärare som lockar unga och gamla, och inte minst de nya svenskarna.

Både alliansen och oppositionen vill satsa pengar för att utbilda i internetanvändning. Se då till att biblioteken blir kvar och att de inte utsätts för alltför stora besparingar.

Utöver allt annat kan biblioteken vara en plats där fler kan introduceras för internet", heter det på ledarplats i en av landsortspressens stora dagstidningar.

Temavecka i Radio Östergötland

Även Radio Östergötland hakade på, med en temavecka om digitala klyftan. Måndagen 11 januari sändes P1-reportaget från Norrköpings bibliotek i

Lyssna på P1-inslaget på webben:
<http://www.sr.se/sida/artikel.aspx?programid=1650&artikel=3353867>

P4 Östergötland, vilket följdes upp med lyssnarfrågor. I studion satt Gunnar Hermansson från Medborgarskolan, som medverkade under e-kampanjen i höstas, och svarade på frågor om datorer och teknik.

Onsdag 13 jan intervjuades "PC för Alla" där Martin Appel fick efterlysa en enklare "seniordator", diskutera teknikutveckling och om det ser ut att bli enklare datorer framöver. På torsdagen fick lyssnare ringa in till programmet och berättat varför de ännu inte tagit steget och kopplat upp sig.

Fredagen den 15 januari diskuterade Lars Ilshammar, samhällshistoriker, och Birgitta Hellman Magnusson, Länsbibliotek Östergötland, den digitala klyftan och vad som borde göras för att minska det "digitala utanförskapet".

Radio Örebro

Även Radio Örebro sände P1-inslaget den 8 januari. Den digitala klyftan riskerar att bli ett demokratiskt problem som politikerna inte tar på allvar, sade länsbibliotekarie Peter Alsbjör, som diskuterade frågan tillsammans med centerns Sofia Larsen, ordförande i Utbildningsutskottet.

2009 års taltidningskonferens hölls i Linköping

Inspirerande föreläsning om röst och ljud

Text och foto: Lena Vitak, Östgöta Taltidning

Att använda hela sitt röstomfång och att levandegöra berättelser – om det handlade bland annat 2009 års rikskonferens för taltidningar, som hölls i Linköping. Flera inspirerande föreläsare fanns på plats.

Vad gör taltidningar? Hur får synskadade sin samhällsinformation? Hur beskriver man verkligheten för den som inte ser?

Taltidningar har uppdraget att sprida information från landsting, stat och kommun i ett format som är tillgängligt för den som inte ser.

Taltidningsreportagen görs ur ett synskadeperspektiv. Allt detta vet vi som arbetar inom biblioteksvärlden.

En gång per år träffas personalen på landets taltidningar för diskussioner och fortbildning. Deltagarna kommer från Luleå i norr till Malmö i söder.

I år hade Taltidningsproducenternas förening - TTF, sin tre dagar långa rikskonferens i Linköping i slutet av november. Dagar fyllda av fortbildning, studiebesök och diskussioner.

Denna konferens hälsades välkommen till Linköping av stadsantikvarie Gunnar Elfström som mycket livfullt gav en bild av Linköping då och nu.

Sedan föreläste journalisten Sten Swartling om hur man fångar läsarens öra genom att med ord beskriva vad man ser och upplever.

Lena Liljeborg

Årets inspiratör var journalisten Lena Liljeborg som bjöd på filmexempel ur några av de många TV-program hon medverkat i. För att göra att göra ett av reportagen levande grabbade hon tag i en medarbetare på Östnytt och dansade med honom med mikrofonen i handen för att bokstavligen visa hur glad man blir av de endorfiner som bildas då man dansar.

Vi fick också tips på hur man får ljudet att låta bättre, både i studion och när

man gör reportage. Expert här var Ariel Sanga från ljudtekniker utbildningen på MTU i Linköping. Att vi skulle ha behövt dubbelt så mycket tid för praktiska övningar inom Aris område förstod vi efteråt.

Rösten som arbetsredskap

Rösten – ditt viktigaste arbetsredskap var logopedutbildaren Gunnel Förhammars rubrik. Hon fick oss alla att sitta rätt, djupandas, lägga rösten på rätt nivå och använda oss av vårt magstöd. Allt för att våra röster skall hålla längre. Särskilt vi kvinnor bör tänka på vad som sliter på stämbanden. Kvinnors stämband vibrerar nämligen mycket snabbare än mäns och är därför mera sårbara.

Eftersom taltidningar har synskadade som målgrupp, var det mycket intressant att höra Birgitta Hellman Magnussons föreläsning om vilka sidor som just nu är tillgängliga för den som inte ser. Hon visade östgotabibliotekens webbsida med möjlighet att ladda ner eller lyssna på strömmande musik eller böcker men visade även andra sidor på nätet där du kan höra exempel på författaruppläsningar och annat.

Guldkassetten

Konferensens höjdpunkt var när priset för årets bästa taltidningsreportage – Guldkassetten delades ut till Johan Rosengren, taltidningen På tal om

Lena Liljeborg delade ut Guldkassetten till Johan Rosengren (t.h.). Hedersomnämmandet gick till en förvånad Birgitta Fredén (t.v.).

Stockholm, för reportaget "På spåret" där han följt två synskadade ner bland syllar och strömskenor på en av Stockholms tunnelbanestationer. Där fick de bilda sig en rumslig uppfattning om hur djupt ner spåret ligger, var man kan söka skydd m.m.

Juryns motivering löd: "Reportern nedstiger i underjorden och lyssnaren flämtar till. Koncentrerat, med teknisk precision, avtäcks en farlig verklighet för varje synskadad."

Ett hedersomnämmande gick till Birgitta Fredén från Skånes Taltidning i Malmö. Hennes reportage, "Ruths äventyr", porträtterar den danska jazzsångerskan Ruth Cantoreggi, med ett rikt liv bakom sig, från krigsutbrottet i Prag till kommunfullmäktige i Sjöbo på äldre dagar.

*Pedagogiska aktiviteter
i Ödeshög.*